

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1195

13. OŽUJKA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

FOTO: APV

Otvorena rekonstruirana zgrada Narodnog kazališta u Subotici

**Novo kazalište,
stara priča o Drami na hrvatskom**

SADRŽAJ

7

Polemika zbog SPENS-a
**Tranzitno mjesto
ili logor?**

11

Nastava na hrvatskom jeziku
u srednjim školama
**Stare škole,
novi smjerovi**

12

Davor Ivo Stier, zastupnik
u Europskom parlamentu
**Proces proširenja
od strateške važnosti
za Hrvatsku**

22

Obogaćena etnološka zbirka
Franjevačkog samostana u Baču
**Trajni spomen
šokačkoj tradiciji**

26

Kako rat u Iranu
mijenja energetska tržišta
**Svjetsko gospodarstvo
kao kolateralna šteta**

33

»Šokicin svit«
**Šetnja i najljepše priče
o Monoštoru**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijjin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

• Zvonko Sarić

(novinar)

• Jelena Dulić Bako

(novinarka)

• Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)

• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

•

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila

• Agencije za privredne registre Republike Srbije

• pod registarskim brojem: NV000315

• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija

• u publikaciji Biblioteka

• Matice srpske, Novi Sad

• 32+659.3(497.113=163.42)

Jedan semafor i jedan koncert

Krajem prošlog tjedna Ministarstvo vanjskih poslova Srbije objavilo je takozvani semafor za putovanja, koji, kako je obrazloženo iz tog ministarstva, treba građanima olakšati putovanja, i to tako što se prema bojama na semaforu rangiraju države. Od onih crvenih, preko žutih i oranž do zelenih. Kao i na pravom semaforu, crvena je znak za stop ili prevedeno na ovaj vodič za putovanja: tamo se ne preporuča ići. U one »oranž« ide se samo u slučaju prijekne potrebe, u »žute« već može, ali uz dodatne mjere opreza, dok je, baš kao i na pravom semaforu, »zelen« slobodna zona za putovanja.

Hrvatska se tako našla u »oranž zoni«, što znači da se tamo putuje ako se baš mora. Među 28 država koje su u toj kategoriji, Hrvatska je jedina europska država. Ostalih 27 su iz Azije i Afrike.

U Hrvatsku se putuje samo ako se baš mora zbog »najnovijih dešavanja« i »sve učestalijih incidenata, tenzija i nepovoljnih sigurnosnih okolnosti«. Tako semafor obrazlaže Ministarstvo vanjskih poslova Srbije.

Onda se poslije semafora dogodio jedan koncert. Točnije: nije se dogodio. Popularni pjevač **Toni Cetinski** otkazao je koncert na novosadskom SPENS-u (na kojem je nekoliko puta do sada nastupao) zbog poziva udruga hrvatskih branitelja i logoraša da pjevači i sportaši iz Hrvatske ne nastupaju u poznatoj dvorani, jer je SPENS, kako navode, bio logor za Hrvate nakon pada Vukovara.

I gruda je bačena. Toliko se zakotrljala da su svi Hrvati (opet) postali ustaše, a uletjela je i u šesnaesterac hrvatske zajednice u Srbiji.

Z. V.

OESS nastavlja podršku hrvatskoj manjini u Srbiji

Novi šef Misije OESS-a u Srbiji **Marcel Peško** posjetio je u četvrtak, 5. ožujka, Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji, gdje je s predstavnicima Vijeća razgovarao o položaju hrvatske nacionalne manjine, predstojećim izborima za nacionalna vijeća nacionalnih manjina te izradi Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

Peško je istaknuo da OESS kontinuirano podržava nacionalna vijeća manjina u Srbiji, kako bi mogla ostvarivati svoja prava na pravi način. Tijekom posjeta upoznao se sa životom hrvatske zajednice u Srbiji i uočio i pozitivne pomake, ali i otvorena pitanja i probleme za čije rješavanje je ponudio podršku OESS-a.

»Mnogo smo radili i radimo kao podršku nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u Srbiji kako bi mogli ostvarivati svoja prava na pravi način. Želim poslati poruku kontinuiteta i podrške«, rekao je Peško.

Veleposlanik je posebno naglasio važnost obrazovanja u najmlađem uzrastu, uključujući pitanje vrtića i odgoja na hrvatskom jeziku. Dodao je da je suradnja s HNV-om i lokalnom samoupravom ključna kako bi se osigurao pozitivan razvoj ovoga područja. Osim obrazovanja, Peško je istaknuo i predstojeće izbore za nacionalna vijeća nacionalnih manjina, te najavio da će OESS pružiti podršku u podizanju svijesti kod građana i osiguravanju izlaska na birališta.

»Vidio sam vrlo živu i aktivnu zajednicu, ljude koji vole živjeti ovdje i žele nastaviti živjeti ovdje. Mislim da je dobro, gledajući u regionalnom kontekstu, vidjeti mnogo dobrih primjera ljudi koji žive u miru. Jedan od najvećih izazova jest zadržati našu djecu ovdje, suočeni smo i s pojavom govora mržnje, ali ovdje sam vidio volju da se problemi rješavaju zajednički«, rekao je Peško.

On je također istaknuo da je tijekom posjeta primijetio pozitivne pomake, poput prelijepog objekta Matice i aktivne zajednice, ali i izazove u vezi s otvorenim pitanjima u obrazovanju i organizaciji izbora. Peško je naglasio da je OESS spreman ponuditi pomoć u implementaciji komentara i prijedloga HNV-a u Akcijski plan za nacionalne manjine.

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Marinko Katić** izrazio je zadovoljstvo što je šef OESS-a imao priliku upoznat rad Vijeća i njegove aktivnosti u zajednici.

M. V. R.

Priprema se 4. Susret hrvatske nacionalne manjine u Novalji

Fokus na zajednicu iz Srbije

UNovalji je u petak, 6. ožujka, održan radni sastanak članova Organizacijskog odbora 4. Susreta hrvatske nacionalne manjine u Novalji, na kojem su sudjelovali gradonačelnik Novalje **Ivan Dabo**, savjetnik za pitanja hrvatske nacionalne manjine **Milan Bošnjak** iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, upravitelj Fondacije **Antun Gustav Matoš** **Marin Piuković** u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća, te ravnateljica Instituta za istraživanje migracija **Marina Perić Kaselj** sa suradnicima.

Od 9. do 11. listopada 2026. godine u Novalji na otoku Pagu bit će održan 4. Susret hrvatske nacionalne manjine i Hrvata izvan Domovine, u organizaciji Instituta za istraživanje migracija i Grada Novalje, uz pokroviteljstvo

Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Ovogodišnji susret bit će posvećen predstavljanju hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, s posebnim naglaskom na njihovu kulturnu, identitetsku, baštinsku i društvenu posebnost. Tijekom programa bit će predstavljene aktivnosti i rad institucija te organizacija koje djeluju među Hrvatima u Srbiji, kao i izazovi i perspektive daljnjeg razvoja i jačanja suradnje s institucijama u Hrvatskoj.

Na sastanku je dogovoreno da će se u jesen 2026. godine u Novalji nastaviti tradicija predstavljanja hrvatske nacionalne manjine iz Srbije, čime se dodatno jača suradnja i povezanost između institucija Hrvatske i hrvatske zajednice izvan Domovine.

U Subotici svečano primljeni novi državljani Hrvatske

U Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici u utorak je organiziran svečani prijam novih hrvatskih državljana, tijekom kojeg su prisutni položili prisegu i potpisali rješenja o primitku u državljanstvo Hrvatske. Svečanosti su nazočili generalni konzul **Velimir Pleša**, zamjenik veleposlanika Hrvatske u Srbiji **Ivan Zeko-Pivač**, saborska zastupnica i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** te konzul-savjetnik u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici **Zdravko Vincelj**.

Generalni konzul Velimir Pleša čestitao je novim državljanima i istaknuo da se prijam u hrvatsko državljanstvo organizirao i ranijih godina, ali da je ovog puta ceremonija dodatno obogaćena prisutnošću saborske zastupnice.

»Prijam u hrvatsko državljanstvo organizirali smo i prijašnjih godina, međutim sada smo odlučili da je za ovaj kraj, za Vojvodinu, dobro da i saborska zastupnica sudjeluje, jer na taj način doprinosimo da zastupnici vide koliko je ovdje živ život Hrvata«, rekao je Pleša.

Pleša je naglasio da taj čin nadilazi administrativni postupak.

»Danas svjedočimo trenutku koji nadilazi administraciju – svjedočimo trenutku prisege i upisa u knjigu novih državljana Hrvatske. Hrvatska vas danas pravno prima kao svoje, a mi u Generalnom konzulatu u Subotici ponosni smo što s vama možemo podijeliti ovaj svečani čin«, kazao je.

Dodao je da hrvatsko državljanstvo donosi brojna prava, ali i obveze.

»Hrvatsko državljanstvo nije samo putovnica i osobna iskaznica – to je pravo na slobodan boravak, rad i kretanje u Europskoj uniji, pravo glasa i sudjelovanje u javnom životu te zaštita koju pruža naša diplomatska mreža ma gdje bili. Uz prava dolazi i obveza: poštivanje Ustava i zakona, lojalnost pravnom poretku i doprinos zajednici«.

Zamjenik veleposlanika Hrvatske u Beogradu Ivan Zeko-Pivač ocijenio je da je riječ o jednom od najemotivnijih diplomatskih protokola.

»Osobno mi je ovo možda i najdraži protokol. Jako je emotivan i nabijen posebnim osjećajem, ali i nakon mukotrpnog postupka koji je za neke od vas trajao duže nego što ste očekivali. Čini se da svi koji danas ovdje stoje, stoje s potpunim pravom i možete biti ponosni na ovaj trenutak«.

On je podsjetio da novi državljani time postaju i građani Europske unije.

»Moram podsjetiti da vi danas ne postajete samo državljani Hrvatske, već i jedne od 27 punopravnih članica Europske unije, što svemu daje posebnu težinu i značaj.«

Saborska zastupnica i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji Jasna Vojnić istaknula je značaj hrvatske putovnice i mogućnosti koje ona pruža.

»Ne znam koliko ste svjesni, ali hrvatska putovnica ima veliku snagu – ona je među deset najutjecajnijih putovnica u svijetu. Hrvatska je u posljednje vrijeme brzo napredovala: ulazak u Europsku uniju 2013. godine, a 2023. i ulazak u Schengen«, kazala je Vojnić.

Prema njenim riječima, hrvatska putovnica omogućava putovanja u veliki broj država.

»S hrvatskom putovnicom možete putovati u oko 180 zemalja svijeta. To znači veliku otvorenost prema svijetu i snagu putovanja. Ali vas molim da uz tu otvorenost ne zaboravite narod iz kojeg potječete«, poručila je.

Vojnić je pozvala nove državljane da ostanu povezani sa zajednicom Hrvata u Srbiji.

»Nemojte nikada zaboraviti odakle dolazite i ostanite ovdje doprinositi – čitajte našu *Hrvatsku riječ*, obrazujte se na hrvatskom jeziku, informirajte se i sudjelujte u zajednici. Mi smo ti koji našu zajednicu ovdje možemo i trebamo snažiti.«

Nakon obraćanja novi državljani svečano su položili prisegu te potpisali pojedinačna rješenja o primitku u hrvatsko državljanstvo.

Jedan od njih, **Stjepan Krčelić**, rekao je da je postupak bio zahtjevan, ali da je sretan zbog konačnog ishoda.

»Trebalo je dosta papira, ali se dobro završilo. To su ipak emocije i jedna želja – sada je došlo vrijeme da se može i jako sam sretan. Jako mi je drago što je organizirana ova svečanost«, kazao je Krčelić.

M. V. R.

Pokrajina sufinancira aktivnosti nacionalnih vijeća

Potpredsjednik Pokrajinske vlade **Róbert Ótott** uručio je u srijedu, 11. ožujka, ugovore o sufinanciranju aktivnosti nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i tom prilikom istaknuo da je ove godine za nacionalna vijeća izdvojeno 90 milijuna dinara, objavila je RT Vojvodine.

Ótott je ugovore uručio zajedno s predsjednikom Skupštine AP Vojvodine **Bálintom Juhászom**, a ugovore je dobilo 17 vijeća koja imaju registrirano sjedište na teritoriju AP Vojvodine.

Ova sredstva namijenjena su za njihove redovite aktivnosti u obliku uporabe jezika i pisma. Vijeća čuvaju jezik, kulturu i identitet svojih zajednica i doprinose informiranju, naveo je Ótott.

On je dodao i da je njihov rad značajan za Vojvodinu u cjelini te naglasio da je raznolikost Vojvodine i njezina snaga.

»Pokrajinska vlada ostaje posvećena toj politici, a naša potpora proizlazi iz uvjerenja da je kulturna raznolikost jedan od najjačih stupova Vojvodine«, rekao je Ótott.

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine **Bálint Juhász** istaknuo je da u Vojvodini danas živi više od 25 nacionalnih zajednica i da je to bogatstvo koje ju čini posebnom. Dodao je da u AP Vojvodini djeluje 17 nacionalnih vijeća koja čuvaju jezik, obrazovanje i informiranje.

»Potpora institucija je važna i mora biti stabilna i dugoročna. Od 2015. do danas izdvojeno je više od 700 milijuna dinara, a za deset godina ulaganje je povećano za 50 posto«, kazao je

Juhász.

Ovo je potvrda jasne politike da je međusobno poštovanje temelj zajedničkog života u Vojvodini, naglasio je predsjednik Skupštine AP Vojvodine.

H. R.

FOTO: APV

Taj događaj nastavak je dosljedne politike koja počiva na uvjerenju da je zaštita prava nacionalnih zajednica temelj uspješnog društva, rekao je Ótott. Istaknuo je da postoji opredijeljenost da potpora nacionalnim manjinama bude jasna i stabilna te da se njihova prava i identitet uvijek moraju čuvati.

Srbija pred Odborom za vanjske poslove

Odbor za vanjske poslove Europskog parlamenta (AFET) raspravljat će 17. ožujka o nacrtu godišnjeg izvješća o Srbiji. Kako je najavljeno na internetskoj stranici AFET-a, istoga dana bit će razmatrani i nacrti godišnjih izvješća o Ukrajini, Moldaviji, Kosovu i BiH.

Poslije rasprave u AFET-u zastupnici će moći dostavljati svoje amandmane, a glasovanje za nacrt godišnjeg izvješća u AFET-u bit će u travnju ili svibnju, kako bi se prijedlog izvješća našao pred zastupnicima Europskog parlamenta na plenarnoj sjednici u svibnju ili lipnju.

Zastupnik u Europskom parlamentu iz redova Zelenih **Vladimir Prebilič** izjavio je nedavno da će nalazi ad hoc

misije za utvrđivanje činjenica o Srbiji, koja je u ovoj državi boravila od 22. do 24. siječnja, biti sadržani u nacrtu godišnjeg izvješća.

»Ideja nije bila da imamo dva odvojena izvješća koja bi se preklapala u većini nalaza, već jedno izvješće, i da se koristi materijal prikupljen tijekom misije u Beogradu za naše (godišnje) izvješće. O tom izvješću će se potom glasovati na plenarnom zasjedanju EP-a, tako da nitko u Srbiji ne može kazati da samo šačica poslanika u Europskom parlamentu stoji iza toga, već cijela institucija«, poručio je Prebilič.

(Danas)

Polemika zbog SPENS-a

Tranzitno mjesto ili logor?

»Ne postoje podaci koji bi ukazivali da je SPENS bio koncentracijski logor«, rekao je Žigmanov * »Da je SPENS bio logor, nije, a da je bilo tranzitno mjesto, ima ozbiljnih indicija«, izjavila je Kandić

Potpredsjednik Pokrajinske vlade i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** izjavio je za regionalnu televiziju N1 da dvorana SPENS u Novom Sadu tijekom ratnih devedesetih »zasigurno nije bila koncentracijski logor«, prenijela je *Hina*.

Reagirao je time na polemike koje su se pojavile nakon što je hrvatski pjevač **Toni Cetinski** otkazao koncert u toj dvorani, obrazloživši odluku tvrdnjom da je SPENS 1991. godine bio »koncentracijski logor«.

Naime, udruge hrvatskih branitelja, logoraša i stradalnika Domovinskog rata apelirale su u petak, 6. ožujka, na hrvatske glazbenike, povodom njihovih najavljenih nastupa u dvorani SPENS u Novom Sadu, a koja je, kako kažu, »nakon okupacije Vukovara 1991. bila logor za Hrvate«, da nastup otkazu ili koncert izmjestite. Pozivajući se na službene podatke Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora, udruge su navele da je ta dvorana nakon okupacije Vukovara bila logor za Hrvate, vukovarske branitelje i civile.

Takve navode gradske vlasti u Novom Sadu odbacile su kao netočne.

U tekstu se dalje navodi kako je u telefonskom razgovoru za N1 Žigmanov kazao kako »ne postoje podaci koji bi ukazivali da je SPENS bio koncentracijski logor«.

Iz uprave dvorane također su odbacili tvrdnje da je riječ o mjestu zatočenja i zlostavljanja, navodeći kako je tijekom ratnih godina taj prostor služio za prihvat prognanika iz Hrvatske.

Gradonačelnik Novog Sada **Žarko Mićin** osudio je izjave hrvatskog pjevača, poručivši da Cetinski »širi neistine i obmanjuje javnost«.

Rasprave na društvenim mrežama

Otkazivanje koncerta izazvalo je oštre rasprave na društvenim mrežama. Potpredsjednik Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine i član Srpske napredne stranke **Nemanja Zavišić** u objavi na Facebooku napisao je da su »svi Hrvati ustaše«.

»Nevjerojatno je koliko je Srba iznenađeno što je Hrvat (Toni Cetinski) pokazao da je ustaša. Kada ćemo više prihvatiti istinu? Možda nisu sve ustaše Hrvati, ali svi Hrvati jesu ustaše. Nema bratstva i jedinstva«, napisao je Zavišić.

Na slučaj je reagirao i dio članova DSHV-a koji su u sukobu sa Žigmanovim i koji ga više ne smatraju predsjednikom stranke. U objavi Podružnice Srijem na Facebooku

osuđeno je, kako navode, negiranje postojanja logora u dvorani SPENS.

»Već smo navikli da oporbeni mediji negiraju zločine nad Hrvatima, ali žalosno je, iako ne iznenađuje, da samozvani predstavnik Hrvata u Srbiji Tomislav Žigmanov negira postojanje logora u dvorani SPENS-a u Novom Sadu. Dobro je poznato gdje su jadni ljudi koji su već propatili u Vukovaru dalje voženi: u Srijemsku Mitrovicu, Stejanovce, Stajičevo i druge logore po Srbiji«, stoji u objavi.

Kandić: Vlada potpuno neznanje

Hina piše, pozivajući se na N1, kako ni Fond za humanitarno pravo ne raspolaže podacima koji bi SPENS izravno označili kao logor, dok na upite o mogućoj dokumentaciji nisu odgovorili ni Tužiteljstvo za ratne zločine Srbije niti Ministarstvo obrane, koje čuva arhivu nekadašnje JNA.

Osnivačica Fonda za humanitarno pravo **Nataša Kandić** rekla je da predstavnici udruga hrvatskih logoraša navode svjedočenja da su oni iz Vukovara dovedeni u SPENS i, prema tim izjavama, postoje indicije da je to bilo tranzitno mjesto odakle su raspoređivani dalje na druga mjesta, ali da SPENS nije bio nikakav logor, prenio je *Danas*.

»Vukovarčani su bili zatvarani, a to je potvrđeno haškim presudama, u Stajičevu, Begeju, Nišu, Aleksincu, Batajnicu. U dokumentima se navode i imena Srba iz Vukovara i Novog Sada koji su tu bili u funkciji stražara ili organizatora tog transporta. Da je SPENS bio logor, nije, a da je bilo tranzitno mjesto, ima ozbiljnih indicija, da su tu zadržani pet sati, jedan dan...«, izjavila je Kandić.

Sporna je, dodala je Kandić, i tvrdnja o mučenjima.

»Te podatke nisam našla. Najviše što sam vidjela su svjedočenja da nisu išli pojedinačno u toalet, zato što je kružila priča da ako odu sami dobit će batine, pa su odlazili kolektivno«, rekla je Kandić.

Istakla je kako je način na koji danas razgovaramo o patnjama kroz koje su ljudi prošli tijekom ratova devedesetih posljedica lažnog prikaza u kojem prvo stradaju stvarni događaji.

»Činjenice su ovdje prekrivene narativima o herojskoj borbi, o neprijateljima. Vlada potpuno neznanje poslije više od 35 godina i početka rata u Hrvatskoj, iz razloga što mi te činjenice nemamo u javnom prostoru. One postoje, ali samo u sudskim spisima i presudama, inače su skrajnute. Kako mladi ljudi danas o tome da budu informirani kada nemaju gdje pročitati«, kazala je Kandić.

H. R.

Novo kazalište, stara priča o Drami na hrvatskom

Nakon gotovo dvadeset godina čekanja Subotica je dobila suvremeno kazališno zdanje. Dok se otvara nova scena za umjetnike i publiku, inicijativa za obnovu Drame na hrvatskom jeziku i dalje stoji bez odgovora

U Subotici je prošloga četvrtka, 5. ožujka, svečano otvorena nova zgrada Narodnog kazališta, čime je nakon gotovo 20 godina završen jedan od najznačajnijih kulturnih projekata u Srbiji u posljednjim desetljećima. Novi objekt, koji obuhvaća veliku i malu scenu te baletnu dvoranu, opremljen je suvremenom kazališnom tehnologijom i predstavlja važan iskorak za kulturni život grada. Ministar kulture **Nikola Selaković**, koji je zajedno s predsjednicom Pokrajinske vlade **Majom Gojković** obišao kazalište, istaknuo je kako je riječ o objektu koji je opremljen prema najvišim standardima.

»Ovakvo kazalište danas nema nijedna država u ovom dijelu Europe. Subotica je dobila jednu od najsuvremenijih kazališnih scena koja može ugostiti umjetnike iz Srbije, ali i iz susjednih zemalja«, rekao je Selaković nakon obilaska zgrade.

Istaknuo je kako Narodno kazalište u Subotici formalno nije ustanova od nacionalnog značaja, ali da je rekonstrukcijom i tehničkim mogućnostima koje sada posjeduje dobilo takav potencijal.

»Pred nama je zadatak da ovaj prostor učinimo prepoznatljivim ne samo po vrhunskoj tehnologiji nego i po

repertoaru i umjetnicima koji će ovdje nastupati«, poručio je ministar.

Predsjednica Pokrajinske vlade Maja Gojković ocijenila je da je riječ o povijesnom danu za Suboticu, istaknuvši kako grad nakon dvadeset godina dobiva suvremeno kazališno zdanje.

»Uspjeli smo zajedničkim naporima Vlade Srbije, Ministarstva kulture, Autonomne Pokrajine Vojvodine i Grada Subotice završiti projekt koji je godinama bio suočen s brojnim izazovima i promjenama«, rekla je Gojković.

Dodala je kako je sada važno da kazalište zaživi punim kapacitetom te da postane mjesto brojnih premijera i suradnji s kazalištima iz Srbije i regije.

Rekonstrukcija kazališta započela je 2007. godine nakon rušenja dijela stare zgrade, a tijekom godina projekt je bio suočen s brojnim zastojsima i promjenama. Veća

dinamika radova uslijedila je nakon izmjena glavnog projekta 2014. godine, dok je 2016. država ovaj projekt proglasila projektom od kapitalnog značaja. Preseljenje ansambla i opreme u novu zgradu započelo je prošle jeseni, a završeno je prošlotjednim svečanim otvaranjem. Objekt je uporabnu dozvolu dobio u rujnu 2024. godine.

Posljednja predstava u staroj zgradi odigrana je u travnju 2007., a tijekom gotovo dva desetljeća bez stalne scene ansamblu Narodnog kazališta nastupali su u različitim alternativnim prostorima. Nova kazališna zgrada prošlog je četvrtka prvi

put ugostila publiku premijerom predstave *Sabirni centar Dušana Kovačevića* u režiji **Darijana Mihajlovića**.

U Kazalištu trenutno postoje dvije drame, na srpskom i mađarskom jeziku. Važno je napomenuti kako je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u lipnju 2023. godine podnio inicijativu Autonomnoj Pokrajini Vojvodine

i Gradu Subotici za reosnutak Drame na hrvatskom jeziku, budući da je ona postojala tijekom prošloga stoljeća u Subotici.

Inicijativa ZKV-a

Ovim povodom v. d. ravnatelj-a ZKVH-a **Josip Bako** kazao je za naš tjednik kako i dalje nema nikakvog odgovora na ovu inicijativu.

»Mi smo napravili elaborat pod nazivom 'Ponovni osnutak drame na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici'. Taj elaborat je sastavni dio pokrenute inicijative prema Gradu Subotici i Autonomnoj Pokrajini Vojvodine koji su osnivači subotičkog gradskog kazališta. Cilj je da se u Subotici ponovno formira Drama na hrvatskom jeziku. Naša glavna poanta jeste kako je Hrvatsko narodno kazalište već postojalo u Subotici 1945. godine kada je i osnovano. Kasnije je mijenjalo svoje nazive, bilo je skupa sa srpskom Dramom, ali od 1980. godine gubi svoj hrvatski predznak. Hrvati danas nažalost imaju jednu jedinu profesionalnu ustanovu u kulturi, a to je ZKVH. To je nešto što nije situacija u drugim tradicionalnim manjinskim zajednicama u Vojvodini poput Rumunja, Rusina, Mađara i Slovaka. Svi oni imaju više ustanova koje su profesionalne i na neki način na proračunima što lokalnih, što pokrajinskih razina vlasti, koje rade u području kulture skupa s njihovim manjinskim zavodima. Jedino je hrvatski zavod u takvoj situaciji da je jedina profesionalna ustanova u kulturi u svojoj zajednici. Mi smo se nekako nadali kako bi upravo kazalište bio dobar, adekvatan prostor gdje bismo mi u profesionalnom smislu kao zajednica mogli davati svoje doprinose u kulturi«, ističe Bako.

Naglašava kako imaju povijesne razloge i kadrove koji to mogu provesti u djelo, a isto tako smatraju kako u subotičkom Narodnom kazalištu ne bi bilo komplicirano zaposliti jednu ili više osoba koje bi počele raditi na uspostavljanju Drame i na razvoju tog segmenta rada u hrvatskoj kulturi.

»Na početku bi to vjerojatno bilo preko projekata, preko gostovanja ili zajedničkih koprodukcija, a u nekoj budućnosti i samostalnih projekata. Nažalost, od te 2023. godine kada smo tu inicijativu službeno podnijeli osnivačima, od tada nismo dobili odgovor. Tražili smo sastanke s čelnicima kazališta, Grada i Pokrajine. Imali smo sastanke u Subotici s članicom Gradskog vijeća zaduženom za kulturu gospođom **Milankom Kostić**, s tadašnjim zamjenikom pokrajinske tajnice za kulturu **Goranom Kaurićem**, kojima smo osobno predali te elaborate. Mi smo paralelno s tim organizirali neke aktivnosti kako bismo u javnosti držali tu temu vidljivom. Imali smo jednu novu izložbu koju smo 2024. godine u svibnju za *Noć muzeja* prikazali u prostorijama ZKVH-a koja tematizira Hrvatsko narodno kazalište u Subotici, a tu izložbu imali smo ponovljeno i prošle godine na sceni *Jadran* povodom 80 godina od osnivanja Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici. Također smo imali i u osječkom HNK-u predstavljanje ovog elaborata i jedan znanstveni kolokvij na tu temu. Mi iz Zavoda pokušat ćemo tu temu držati u fokusu. To govori o važnosti dobijanja još jedne profesionalne ustanove kulture za hrvatsku zajednicu, ali nažalost ključni činitelji koji mogu nešto učiniti sjede u pokrajinskoj vlasti, budući da je i Grad Subotica prebacio loptu na njih kao glavne financijere kazališta«, kaže Bako.

I. U.

Ogledni sat hrvatskog jezika u Somboru

Nastava i dalje u Hrvatskom domu

U Hrvatskom domu u Somboru u srijedu, 4. ožujka, održan je ogledni sat predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Zainteresiranim učenicima osnovnih i srednjih škola te njihovim roditeljima predstavljen je ovaj predmet, kao i izvannastavne aktivnosti koje organizira Hrvatsko nacionalno vijeće.

»Ovakav oblik nastave imamo samo u Beogradu i Somboru, što znači da nastava nije u školskom sustavu, već je organizirana kao nastava u inozemstvu. Na kraju učenici, ovisno o uzrastu, dobivaju svjedodžbu ili knjižicu. Ovakav oblik nastave u Hrvatskom domu u Somboru traje više od šest godina. Do sada su nastavu držali profesori iz Hrvatske, koje je financiralo Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Ovoga puta nastavu će voditi učiteljica **Elena Brdar** iz Monoštora, dok će profesori iz Hrvatske povremeno dolaziti«, kaže članica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Nataša Francuz**.

jeziku u Monoštora. Kako kaže, rad u skupini koja nije iz Monoštora i koja je raznolika po uzrasnoj dobi, za nju će biti novi izazov.

Nastava se održava ponedjeljkom od 17.30 sati, a mogu joj se pridružiti i drugi učenici.

Kako je kazala Francuz, bez obzira na to što nastava u Somboru nije u školskom sustavu, učenici iz Sombora bit će uključeni u sve nastavne i izvannastavne aktivnosti.

Elena Brdar učiteljica je koja je izvela prvu generaciju učenika koja je pohađala cjelovitu nastavu na hrvatskom

U Somboru je 2006. godine u Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo* uveden izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Nastava je prekinuta 2011. godine. Nakon stanke ponovno je pokrenuta 2017. godine, ali kao nastava koja se ne odvija u redovitom školskom sustavu, već pri HKUD-u *Vladimir Nazor*.

»Nikada nismo odustali od nastave u školskom sustavu. Na ovom oglednom satu dodatno su nas motivirali i roditelji, tako da ćemo u narednom razdoblju razgovarati s ravnateljima osnovnih škola u Somboru. Razgovarat ćemo i o anketama za izbor nastave na materinskom

jeziku, odnosno jezika s elementima nacionalne kulture, koje su ravnatelji obvezni ponuditi roditeljima. Pokušat ćemo raditi na tome da se nastava organizira u nekoj od somborskih škola«, kazala je Francuz.

Z. V.

Nastava na hrvatskom jeziku u srednjim školama

Stare škole, novi smjerovi

Pred učenicima osmih razreda je veliki izazov: što upisati, koju školu odabrati? Neki od njih već znaju što žele, dok ima i onih koji se preimisljaju.

Danas sve prijave, liste želja, pa i sam upis u srednju školu idu preko portala *Moja srednja škola*, na koji se roditelji mogu prijaviti putem portala *eDnevnik* za koji imaju nalog u osnovnoj školi.

Tako je sada pred malim maturantima probni završni test koji će biti 27. i 28. ožujka u osnovnim školama, dok će završni ispit – mala matura biti 15., 16. i 17. lipnja. Prijemni ispit za specijalizirane srednje škole planiran je od 8. do 17. svibnja. Liste želja su rezervirane za 23. i 24. lipnja, a konačne liste želja bit će objavljene 26. lipnja. Objavljivanje konačnih rezultata raspodjele po školama i obrazovnim profilima bit će 29. lipnja, a potom slijedi upis u srednju školu.

Kada je u pitanju cjelovita nastava na hrvatskom jeziku, osnovnu školu će ove godine završiti 22 učenika.

Neki od njih imat će mogućnost svoje školovanje nastaviti na hrvatskom jeziku i u srednjoj školi, dok će neki srednju školu pohađati na srpskom nastavnom jeziku u zavisnosti od zanimanja i mogućnosti. Također, svake godine je prisutan i određeni broj učenika koji su osnovnu školu pohađali na srpskom jeziku, a sada žele upisati srednju na hrvatskom.

Kada su u pitanju srednje škole u kojima se nastava izvodi na hrvatskom jeziku, i dalje učenici imaju mogućnost upisati tri srednje škole na teritoriju Grada Subotice – Gimnaziju, Politehničku i Medicinsku školu.

»S ravnateljima škola dogovaramo o mogućnostima, potrebama, zainteresiranosti učenika, ali i mogućnostima nastavnog kadra. Početkom godine, kada dobijemo potvrdu od Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja, te ravnatelja srednjih škola krećemo s informiranjem razrednika, a potom i samih učenika. Tako narednog mjeseca za sve osmake planiramo organizirati i *Sajam budućnosti – kamo poći sutra?* na kojem će im biti predstavljene sve škole i smjerovi koji su na hrvatskom jeziku. Kada je u pitanju Gimnazija *Svetozar Marković*, kao i dosadašnjih godina i dalje će se učenici moći upisati na opći smjer, koji je svojevrsna poveznica između društvenog i prirodnog smjera koji već postoje u Gimnaziji. Politehnička škola, koja je druga srednja škola koja je otvorila vrata obrazovanju na hrvatskom jeziku, ove

godine na hrvatskom jeziku nudi smjer tehničar grafičke pripreme, dok Medicinska škola prvi puta na hrvatskom jeziku nudi smjer farmaceutski tehničar. Kada su u pitanju smjerovi, što će biti u ponudi dogovaramo s ravnateljima spomenutih škola. Gledamo da su ti smjerovi atraktivni ili da taj smjer sada završava školu, kao i koje su potrebe i interesiranja osmaša. Budući da u sedmom razredu osnovne škole za učenike organiziramo profesionalnu orijentaciju – program *Kamo poći sutra?*, imamo uvid u njihova interesiranja i želje. Tako da je i to ključno u odabiru smjerova u srednjim školama na hrvatskom jeziku. Jasno, nije moguće svima zadovoljiti želje, osobito kada su u pitanju strukovne škole. Stoga je opći smjer

u Gimnaziji uvijek prisutan, jer tu mogu steći znanje u raznim oblastima«, kaže predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Francuz**.

Po odluci Ministarstva prosvjete, u razred se može upisati najviše 28 učenika, što su ujedno i maksimalne mogućnosti kada je riječ o cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku. Ove godine, kako je rekla Francuz, četvrti razred srednjih škola na hrvatskom jeziku završit će 51 učenik, dok će se podatak koliko će ih upisati prvi razred znati početkom srpnja, nakon završetka upisa.

Sve škole imaju i *Dane otvorenih vrata*, kao i mogućnost individualnih posjeta uz prethodnu najavu, gdje se učenici i njihovi roditelji mogu dodatno informirati o programima i uvjetima školovanja. Upravo takvi susreti često pomažu budućim srednjoškolcima da lakše donesu jednu od prvih važnih odluka na svom obrazovnom putu.

Ž. V.

Davor Ivo Stier, zastupnik u Europskom parlamentu

Proces proširenja od strateške važnosti za Hrvatsku

Dužijanca je duhovno-kulturna baština hrvatske zajednice u Vojvodini i tako će se predstaviti u Europskom parlamentu
* Najbolje bi bilo da se poštuje načelo reciprociteta i osigura mjesto za hrvatske zastupnike u Narodnoj skupštini Srbije, kao što predstavnici srpske manjine imaju osigurana mjesta u Hrvatskom saboru
* Potrebno je pomaknuti vanjsku granicu EU prema jugoistoku i zato je za Hrvatsku proces proširenja na zapadni Balkan od strateške važnosti

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Zastupnik u Europskom parlamentu i izvjestitelj Europske pučke stranke za Srbiju **Davor Ivo Stier** koncem je siječnja bio u službenom posjetu Srbiji u izaslanstvu Vanjskopolitičkog odbora EP-a. Tijekom posjeta susreo se i s predstavnicima hrvatske zajednice u Srbiji s kojima je razgovarao o položaju hrvatske nacionalne manjine, ostvarivanju manjinskih prava te obvezama Srbije u procesu europskih integracija. Stier

je posjetio Hrvatski dom – Matica u Subotici, Beogradsku nadbiskupiju te Srijemsku biskupiju u Srijemskoj Mitrovici. On se sastao i s predstavnicima Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*, s kojima je razgovarao o predstavljanju *Dužijance* u Europskom parlamentu u Bruxellesu kojem je on pokrovitelj.

Davor Ivo Stier je istaknuti hrvatski političar i diplomat, član Hrvatske demokratske zajednice koji od srpnja 2024. ponovno obnaša dužnost zastupnika u Europskom parlamentu. Tijekom karijere bio je potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih i europskih poslova (2016.-2017.), dugogodišnji saborski zastupnik te stručnjak za međunarodne odnose.

► **U Europskom parlamentu u Bruxellesu 5. i 6. svibnja bit će predstavljena *Dužijanca*. Kako će izgledati, gdje će biti održano? Koji je značaj ovakvog predstavljanja *Dužijance* u EP-u?**

Dužijanca je duhovno-kulturna baština hrvatske zajednice u Vojvodini i tako će se predstaviti u Europskom parlamentu. Započet ćemo svetom misom u zgradi Parlamenta, te ćemo kasnije nastaviti s panelom. Bit će prikazan kraći film o *Dužijanci* te će se raspravljati o značaju, doprinosu i položaju Hrvata u Vojvodini i Srbiji.

► **Bili ste nedavno u Srbiji kao član izaslanstva Vanjskopolitičkog odbora Europskog parlamenta i kao izvjestitelj za Srbiju u ime Europske pučke stranke (kojemu pripada i Hrvatska demokratska zajednica). Kakvi su Vaši dojmovi? Kakvi će biti efekti ovoga posjeta?**

Samom posjetu izaslanstva Vanjskopolitičkog odbora prethodile su polemike oko svrhe našeg dolaska, intencijama parlamentaraca, itd. Vlasti su na početku odbile susrete na najvišoj razini, ali su ipak održani sastanci s ministrima vanjskih poslova i europskih integracija, kao i s predstavnicima vladajućih i oporbenih stranaka u Skupštini. Europski parlament mora dati svoju privolu za svaku novu članicu, te je stoga nužno da zemlje kandidatkinje imaju otvoreni dijalog s parlamentarnim izaslanstvima. Naravno, Srbija je suverena država i sama određuje smjer i tempo kojim želi ići. No, ukoliko se odluči za europske integracije, kao što je nedavno istaknuto u strategiji za Srbiju 2035., onda se mora promijeniti i odnos vlasti prema europarlamentarcima.

► **Također ste posjetili i Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji. Kako vidite položaj Hrvata u Srbiji? Koje su najvažnije odrednice položaja hrvatske nacionalne manjine u Srbiji po Vašem mišljenju?**

Posjetom Hrvatskom nacionalnom vijeću i susretima u Subotici i Srijemskoj Mitrovici želio sam se bolje upoznati s aktivnostima hrvatske zajednice, ali i s problemima s kojima se susreće, kao što je na primjer pitanje vrtića u Tavankutu na hrvatskom jeziku. Veliki dio članova hrvatske zajednice imaju državljanstvo Hrvatske, to znači da su europski građani i utoliko smatram da se u Europskom parlamentu moraju artikulirati njihovi pogledi i potrebe. Dio toga smo već naznačili u proš-

logodišnjoj rezoluciji o Srbiji i nastaviti ćemo s takvim naporima jer su prava nacionalnih manjina vrlo važan dio pregovaračkog procesa.

► **Kako vidite ulogu Jasne Vojnić, koja je u Srbiji na čelu HNV-a, a u Hrvatskoj zastupnica u Hrvatskom saboru?**

Kao prvo, smatram ključnim da Hrvati mogu slobodno i bez upliva sa strane birati svoje predstavnike i vodstvo HNV-a. **Jasna Vojnić** je izraz volje pripadnika hrvatske zajednice, a činjenica da je također saborska zastupnica dodatno osnažuje zajednicu koju predstavlja. Naravno, najbolje bi bilo da se poštuje načelo reciprociteta i osigura mjesto za hrvatske zastupnike u Narodnoj skupštini Srbije, kao što predstavnici srpske manjine imaju osigurana mjesta u Hrvatskom saboru. To se trenutno ne poštuje i na tome se i dalje mora inzistirati.

► **Kako vidite ulogu nacionalnomanjinskih stranaka u životu nacionalnih manjina i političkom životu države u kojoj žive i odnosima između domicilne i države matičnog naroda?**

Nacionalne manjine mogu biti most među državama i u tom pogledu pozdravljam suradnju HNV-a i Srpskog narodnog vijeća. Djelovanje manjinskih političkih stranaka je također legitimno u demokracijama kako bi se osiguralo predstavljanje u političkim tijelima na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Ipak, smatram da moramo paziti da se pripadnike nacionalnih manjina ne stavi u zatvorene ideološke okvire, odnosno da ne postanu meta političkog prepucavanja među strankama većinskog naroda. Svaka vlast, bila ona više lijeva ili desna, trebala bi poštivati prava nacionalnih manjina.

► **Europska unija se često kritizira kao previše birokratizirana, previše regulirana i normirana pa i nedemokratska u nekim segmentima. Kako Vi ocjenjujete dobre i loše strane Europske unije, budući da ste birani za zastupnika u Europskom parlamentu 2013. i 2014. i ponovno 2024.?**

Europski parlament je jedina europska institucija koju građani izravno biraju. On donosi zakone, proračun, ratificira sporazume i potvrđuje Europsku komisiju, čime se osigurava demokratski legitimitet. Međutim, činjenica je također da Europska komisija često pokušava izbjeći ili ograničiti parlamentarni nadzor, ili pak presporo reagira na zahtjeve Europskog parlamenta o donošenju novih ili promjeni postojećih politika. Dijelom je to tako jer je Parlament suzakonodavac, to jest odlučuje zajedno s državama članicama okupljenim u Vijeću Europske unije. A nije jednostavno postići suglasnost 27 država. Unatoč tim nedostacima, nisam pobornik da se u ovom trenutku ide u reviziju Lisabonskog sporazuma. Ovakav okvir možda nije savršen, ali ipak omogućava državama poput Hrvatske da se gospodarski razvijaju i ravnopravno sudjeluju u donošenju odluka u EU.

► **Što su bile teme u prvim mandatima, a što su danas, deset godina kasnije, u Europskom parlamentu?**

Prije desetak godina je nekako još vrijedila sintagma da Amerika inovira, Kina kopira, a Europa regulira. To se sad bitno promijenilo. EU standardi više nisu globalno prihvaćeni kao norma koju drugi slijede, posebice po pitanju klimatskih promjena. Takva situacija dovodi eu-

Politolog, diplomat, političar

Davor Ivo Stier rođen je 6. siječnja 1972. u Buenos Airesu, gdje je diplomirao politologiju i međunarodne odnose na Katoličkom sveučilištu. Na istom je sveučilištu diplomirao novinarstvo. U Zagrebu je završio Diplomatsku akademiju te na World Politics Institute u Washingtonu postdiplomski tečaj o upravljanju krizama. U hrvatskoj je diplomaciji služio od 1996. do 2011. Radio je u Odjelu za Protokol, Odjelu za Sjevernu Ameriku, Odjelu za međunarodnu sigurnost te u Uredu glavnog pregovarača za pristupne pregovore s Europskom unijom. Od 1998. do 2002. bio je u Veleposlanstvu Hrvatske pri Sjedinjenim Američkim Državama, a od 2003. do 2008. u Stalnoj misiji Hrvatske pri NATO-u. Kao savjetnik predsjednika Vlade Hrvatske, a kasnije kao posebni izaslanik predsjednice Vlade za euroatlantsku suradnju, radio je na završetku pregovora za punopravno članstvo Hrvatske u Sjevernoatlantskom savezu i Europskoj uniji. U više mandata bio je zastupnik u Hrvatskom saboru, a 2013., 2014. sada 2024. biran je za zastupnika u Europskom parlamentu. Član je Hrvatske demokratske zajednice od 1995.

ropske tvrtke do neravnopravnog položaja s globalnom konkurencijom. Naše je gospodarstvo opterećeno normama koje sputavaju konkurentnost. Zato se u ovom sazivu Europskog parlamenta ide prema simplifikaciji, odnosno smanjivanju regulatornog i administrativnog opterećenja.

► **Govorili ste prije godinu dana kako treba vratiti i ojačati industrijsku proizvodnju, a time i vojnu industriju u EU, a da bi trebalo i revidirati neke od odredbi zelene tranzicije koje koče tu industriju. Što**

se promijenilo od tada? Što je učinjeno na ulaganju u obranu u EU? Kako EU može vratiti produktivnost, konkurentnost i osigurati vlastitu sigurnost?

Od tada smo ukinuli određene obveze izvješćivanja o ispunjavanju klimatskih kriterija, odgodili na godinu dana primjenu sustava trgovine emisijama za promet i sustave grijanja kako bismo izbjegli poskupljenje režija i ukinuli smo potpunu zabranu za motore s unutarnjim sagorijevanjem. Za daljnje povećanje konkurentnosti između ostalog je potrebna veća diversifikacija opskrbe energijom, razviti vlastitu proizvodnju s nuklearnim i obnovljivim izvorima energije, revidirati sustav trgovine emisijama kako bi se smanjila cijena energije u Europi, te produbiti integraciju europskog jedinstvenog tržišta. Istovremeno, EU je donijela prvu *Bijelu knjigu o obrani* i plan »Spremnost 2030.« težak 800 milijardi eura, koji uključuje i program SAFE od 150 milijardi eura kredita za nabavu naoružanja.

► **Prošle, pa i početkom ove godine bilo je niz velikih prosvjeda poljoprivrednika u zemljama EU. Što su bili razlozi i što je učinjeno po tom pitanju? Je li položaj malih i srednjih proizvođača poboljšan i kakva je budućnost europskog poljoprivredno-prehrambenog sektora?**

Europska komisija je gotovo istovremeno predložila novi višegodišnji financijski okvir s rezovima u poljoprivredi te sporazum s Mercosurom. To je očekivano izazvalo protest poljoprivrednika. Stoga su se u sporazumu s Mercosurom, uz striktno kvote unijeli dodatni zaštitni mehanizmi, a Europska komisija je također ublažila stajalište o budućim proračunskim rezovima. Proizvodnja hrane je strateški važna i zato su odgovori na prethodna pitanja o simplifikaciji i fleksibilnijoj energetskej politici važni za podizanje konkurentnosti i opstanak europske poljoprivrede.

► **Geopolitika je primarna, a pitanja međunarodnog prava su na margini, ocjena je i Vaša i mnogih drugih stručnjaka za međunarodne odnose. Je li bilo ikada drugačije, gledano kroz povijest? U kojim situacijama je međunarodno pravo odigralo veću ili presudnu ulogu?**

Velike sile su uvijek primjenjivale međunarodno pravo u mjeri u kojoj je to odgovaralo vlastitim interesima. Međutim, danas se svjetske velesile više niti ne trude sačuvati formu niti traže alibi za djelovanje izvan okvira međunarodnog prava. Takvo ponašanje dodatno povećava tenzije i proliferaciju oružanih sukoba u svijetu.

► **Što definira u najvećoj mjeri međunarodne odnose danas?**

Međunarodni odnosi se prvenstveno definiraju danas sigurnosnom konkurencijom između dominantne svjetske velesile Sjedinjenih Američkih Država i Kine kao glavnog izazivača. Ta se globalna konkurencija može prepoznati u politici **Trumpove** administracije prema Panami ili Grenlandu, u svrgavanju **Madura** u Venezueli ili pak sada u ratu s Iranom.

► **Mogu li danas manje države biti potpuno neovisne i samodostatne, samoodržive?**

To je teško ne samo malim nego i velikim državama. Čak su i glavne velesile, SAD i Kina, međusobno ovisne u nekim segmentima ekonomije, bilo da je riječ o sirovinama ili tehnologijama. Ipak, u svijetu koji je trenutno u fazi deglobalizacije, važno je da Europa smanji ovisnost o drugim globalnim silama kako bi povećala autonomiju u strateškom djelovanju.

► **Svijet je u tranziciji rekli ste, može li se predvidjeti u kojem smjeru ide ova tranzicija? Drugim riječima, kakav je svijet u kojemu danas živimo i može li se predvidjeti u kakvom čemu svijetu živjeti sutra? Osobito imajući u vidu napad Amerike i Izraela na Iran i rat u Ukrajini. Je li moguć Treći svjetski rat?**

Neki analitičari, poput **Niala Fergussona**, govore o Drugom Hladnom ratu, ovoga puta između SAD-a i Kine. To su trenutno dvije najmoćnije vojne sile s nuklearnim naoružanjem. U takvom kontekstu ne očekujem da dođe do izravnog sukoba među njima, kao što se to nije dogodilo niti u Prvom Hladnom ratu između SAD-a i

SSSR-a. Međutim, te sile trenutno mjere domet njihove moći i utjecaja, pa nažalost možemo očekivati više posredničkih sukoba, to jest »war by proxies«.

► **U svojoj knjizi *Izlaz iz periferije: Oglad o Hrvatskoj u novome međunarodnom poretku* pišete i o tome kojim smjerom bi Hrvatska trebala ići kako bi postala relevantan čimbenik u međunarodnim odnosima. Koji je to smjer i o čemu i kome ovisi uspjeh u tome?**

Promjene međunarodnog poretka su uvijek opasne i povijest uči kako se u tim okolnostima stvaraju ili propadaju carstva, osnivaju ili nestaju neovisne države. Za razliku od SFRJ, Kraljevine Jugoslavije ili pak Austro-Ugarske, Hrvatska će preživjeti ovu promjenu međunarodnog poretka. A ima priliku iz nje izaći u boljoj, centralnijoj poziciji ukoliko se uspije pomaknuti s margine EU-a. Dijelom je to već učinila ulaskom u europsku jezgru, odnosno članstvom u eurozoni i Schengenu. Međutim, potrebno je također pomaknuti vanjsku granicu EU prema jugoistoku, i zato je za Hrvatsku proces proširenja na zapadni Balkan od strateške važnosti.

Emil Gabrić, violinist i profesor glazbe

Smiraj nakon desetljeća na pozornicama

Bio je glazbeni »vunderkind« i već sa 16 godina upisao akademiju. Ipak, namjesto klasike, otišao je u svijet zabavne i popularne glazbe, gdje je više od dva i pol desetljeća svirao s matičnim Paganini bendom te surađivao s desecima poznatih imena

U životu **Emila Gabrića**, koji je javnosti poznat kao vrsni violinist, mnogo toga nije bilo uobičajeno. Kako sam kaže, već kod dolaska na ovaj svijet uranio je dva i pol mjeseca. Što privatno, što profesionalno, četiri je puta, kako sabira, »kretao od nule«. Osjeća se to i u razgovoru s njime, gdje lako s teme osobnih duhovnih traganja stiže do geopolitike. Jer u osnovi svake priče, pa tako i ove, jesu ona bazična pitanja – od toga

Akademski put

Kao izuzetno nadaren, Gabrić ranije završava srednju glazbenu školu. Profesor violine bio mu je **Ivo Vlašić**, koji od 90-ih godina živi u Sloveniji i s kojim je, kako dodaje, i danas u kontaktu. Sa 16 godina upisuje novosadsku Muzičku akademiju, a studij violine, od druge godine programa, nastavlja sa 17 godina na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

»Imao sam veliku potporu u Subotici, između ostalog i od kazališnog redatelja **Ljubiše Ristića**, te sam još prije akademije pohađao seminare uglednih profesora u Novom Sadu i Beogradu. Trebao sam dobiti stipendiju za studij u Americi, na sveučilištu Bloomington u Indijani, koje je bilo odmah iza njujorškog Juilliarda. To je bila neka priča na razini Jugoslavije, i kako se ta država raspala, to se nije dogodilo«, prisjeća se Gabrić.

U Zagreb je stigao 1992., u vrijeme ratnih događanja. Uz studij na akademiji, osnovao je *Paganini bend*, s kojim će provesti narednih 26 godina. Ušavši u svijet »gaža«, iako je stigao do apsolventskog statusa, akademiju nije završio:

»Nije bilo lako u to vrijeme doći iz Srbije u Zagreb, bio sam vrlo mlad. Cijela priča oko *Paganini benda* počela je iz nekakvog druženja; svi smo bili iz različitih krajeva, harmonikaš je bio recimo iz Golubinaca. Tu su se uklopila

moja interesiranja vezana za romsku, srpsku i mađarsku muziku, što sam ponio iz subotičke multikulturalne sredine. Inače, kada je o riječ o etno glazbi, imao sam čast još kao dijete svirati s **Janikom Balažom** u jednom restoranu na Petrovaradinu. Iako je plan bio završiti akademiju, priča s *Paganini bendom* je krenula i tomu sam se skroz posvetio«.

odakle dolazimo do onoga što ostavljamo iza sebe.

Emil Gabrić rođen je 1975. u Subotici. Otac ga je usmjerio glazbi, i već kao mali Emil postaje violinistički »vunderkind«. Oni stariji možda pamte emisiju *Varošarije*, epizodu posvećenu Subotici, u kojoj plavokosi dječarac, virtuosno za svoje godine, svira na terasi jedne od poznatih gradskih zgrada. E, to je upravo naš Emil.

Estradne godine

Hrvatska je glazbena scena brzo prepoznala Gabrićev talent te stil koji spaja klasičnu školu i otvorenost prema različitim glazbenim pravcima. Također, Gabrić je poznat i po tome što umije »iz prve« improvizirati na zadanu melodiju. S takvim kompetencijama, Gabrić je u proteklih tri desetljeća svirao gotovo sve – »od Bacha do sevdaha«. Godinu dana bio je i član orkestra Ansambla narodnih plesova i pjesama Hrvatske *Lado*.

Snimio je oko tri stotine pjesama za razne izvođače, film (pojavljuje se i u filmu *Duh u močvari* u režiji **Branka Ištvančića**), kazalište (*Gavella, Histrioni...*), dokumentarce (*Kinofil Damira Janečeka*) i televizijske serije. Svirao je na albumima ili nastupao uživo s imenima kao što su **Arsen Dedić, Tereza Kesovija, Ibrica Jusić, Miroslav Škoro, Zlatni dukati, Lidija Bajuk, Toni Cetinski, Gibonni, Matija Dedić, Kičo Slabinac, Vera Svodoba, Frajle, Čiro Gašparac, Plava trava zaborava... Nastupao je i s jazz i etno sastavima, a posljednjih godina svirao je i u »cover« sastavu *The Kazetofon*. Sve navedeno donijelo mu je puno poznanstava i putovanja po Hrvatskoj i regiji. Godine 2020. dobio je godišnju nagradu *Status* Hrvatske glazbene unije za instrumentalista.**

S matičnim *Paganini bandom* snimio je tri albuma: dva autorska – *Ja sam život* i *Laži i druge* te CD instrumentalno popularne klasike *Classico*.

»Jedno vrijeme svirao sam i s *Crvenom jabukom*. **Massimo Savić** mi je bio susjed, pa smo znali družiti se i svirati kod mene u stanu, pričao nam je i anegdote iz vremena novog vala. Svirajući s **Jelenom Radan** zavolio sam fado muziku. Uspio sam svirati i s legendarnim **Oliverom Dragojevićem** na domjenku nakon jednog njegovog koncerta«, prisjeća se Gabrić samo nekih od druženja i svirki s poznatim kolegama.

Korona promjena

No, 2020. svijet je »zaključala« korona epidemija. Ta je situacija značajno promijenila Gabrićev glazbeni, a posljedično i privatni život. Svirke su utihnule, a s njima i prihodi za slobodne umjetnike poput našeg sugovornika.

»Za vrijeme korone došao sam u situaciju svirati na ulici za burek. No, istovremeno sam konačno imao vremena duboko promišljati o svojem životu i krenuti u promjenu. Baš u vrijeme korone u jednom trenutku imao sam samo deset kuna u džepu. Te sam posljednje novce dao liku koji 'žica' ispred marketa i sjećam se kako sam

tada doživio neki ushit, neku duboku unutarnju sreću. Shvatio sam da je osjećaj vezanosti za materijalno naš unutarnji pakao. U to vrijeme odlučio sam kako ostatak života želim živjeti po svome: džabe ti sve ako se na kraju dana osjećaš prazno, loše. Svirao sam za ljude koji su milijarderi, kretao se u tim krugovima, vidio sam da se novcem ne može kupiti mir i sreća«, priča on.

Gabrić se tako, nakon dužeg vremena, vratio duhovnim temama, proučavajući kršćanske poruke, ali i učenja istočnjačkih kultura.

»Otkad sam bio dijete tražio sam taj odgovor na pitanje smisla. S 14-15 godina čitao sam **Hesseovu Siddharthu** koja mi je došla u ruke ponovno prije desetak godina. Redovito je čitam od tada svake godine. Danas imamo puno izvora informiranja, u tom smislu vrijeme je bolje nego ikada ranije. To nam pomaže da bolje vidimo ono što nam se događa. Volim proučavati istočne kulture i učenja. Na Istoku još uvijek postoji drugačiji osjećaj za zajednicu, na Zapadu smo otuđeni, od drugih i od sebe«.

Umijeće improvizacije

Unutarnja potraga vraćala ga je u djetinjstvo, otvarajući mu nove poglede i na njegovu ulogu u svijetu glazbe.

»Moja 'slava' s violinom značila je i pritisak velikih očekivanja, torturu vježbanja osam sati na dan, poruke da nikad nisi dovoljno dobar, da sa 16 godina odrasteš i donosiš velike životne odluke. Pitao sam onda – kako to da nisam zamrzio glazbu, da sam ostao do danas u njoj? Onda sam shvatio da sam još na svom prvom koncertu, sa sedam godina u Subotici, dobio informaciju što je moj talent, moja posebnost. A to je dar improvizacije. Na tom sam nastupu izvodio *Majstor pjesmu* od **Mozarta**. Imao sam tremu, i u jednom trenutku sam se zablokirao, zaboravio note, te krenuo improvizirati i završio kompoziciju tako do kraja. Dakle, to je ono što ja trebam razvijati, a ne biti vrhunski svirač Mozarta ili jazza. Travka treba biti travka a ne ruža, to treba shvatiti, da budeš na putu svoje duše«, kaže Gabrić.

Duhovne promjene pratio je i interes za drukčiju glazbu. Od 2020. svirao je u triu **Franolić, Čulap, Gabrić** koji spaja elemente tradicionalne orijentalne i balkanske glazbe s indijskom, jazz, romskom i klasičnom glazbom.

»To je kontemplativna glazba, za mene poput meditacije. Cilj nam je bio istraživati granice, svirati sve vrijeme bez kontrole uma. Čulap je otišao iz tria prije tri godine. Nažalost, lautist Dražen Franolić je nedavno preminuo te sam ostao sam u našim glazbenim istraživanjima.«

Akademija i škola

U jednom periodu života, 2011. kada je imao 36 godina, Gabrić je odlučio završiti Muzičku akademiju.

»Rekao sam sebi: idem vidjeti mogu li ja to? Prijavio sam diplomski kod prof. **Gorana Končara**. Mjesec dana, od jutra do 17 sati poslijepodne bio sam na akademiji, vježbao diplomski program, navečer taj materijal slušao. Kada sam diplomirao, prof. Končar mi je rekao kako nikada nije čuo toliki pomak u nečijem sviranju u tom razdoblju«, priča Gabrić.

Kasnije je, 2013. godine, upisao i studij viole, instrumenta čiji mu baritonski zvuk, kako navodi, paše više od violine, ali nije diplomirao.

Nakon više od dva i pol desetljeća pozornica i putovanja, 2021. zaposlio sam se kao profesor violine u Glazbenoj školi u Jastrebarskom pokraj Zagreba.

»Imam osjećaj da sam se cijeli život spremao biti učitelj violine. Čast mi je raditi ovaj posao. Učitelj treba biti spoj između prošlosti i budućnost, da staro modificiramo za budućnost. Kao profesor, moj je dojam da su današnja djeca puno više ispred onoga kako ih obrazujemo. Mogu puno više informacija obraditi, ali su preopterećeni, nemaju vremena za kreacije, u strahu su od stalnog uspoređivanja i ocjenjivanja. Oko 200 padova je potrebno da bi dijete prohodalo, a tako je i u školi. Ništa ne ide brzo, ništa ne ide iz prve«, kaže on.

Obitelj i Subotica

Gabrić je otac dvije kćeri – **Nike** (19 godina) i **Dine** (15 godina). Starija je upisala Ekonomski fakultet, a mlađa gimnaziju.

»Učim ih da vjeruju u sebe, da slijede svoje zamisli, ali pod jednim uvjetom: da ne rade drugom zlo«, kaže Gabrić.

U rodnu Suboticu dolazi nekoliko puta godišnje. Kako navodi, s godinama sve češće. Katkad pomišlja i da bi se mogao vratiti u svoj bajnatski kvart.

»S obzirom na to da već duži dio života živim u Zagrebu, trebao bih prije biti *purger*, ali se više osjećam kao Subotičanin. Imam užasnu potrebu za boravkom u tim prostorima. Mislim da nas ta mješavina kultura u gradu čini drukčijima, da smo otvoreniji i suosjećajniji. Dvorište u Bajnatu u koje se vraćam je dvorište u kojem sam pro-

hodao i tamo i danas gledam oblake i razmišljam o životu. Moje kćeri obožavaju Suboticu, tamo imamo dvorište i kera. Imam i prijatelja u Subotici s kojima zasviram kad se sretnemo; možda od toga napravimo i neku polukazališnu predstavu«, kaže naš sugovornik.

Što je stariji, kako kaže, ima manje planova i ambicija.

»Želim prije svega imati mir, da su mi djeca zdrava, da pomažem gdje mogu. Nedavno smo snimili matricu za jedan neobičan zbor – zbor osoba koje nemaju glasnice. Također, plan mi je, u duetu s udaraljka, snimiti album u čast divnom i nažalost pokojnom kolegi Draženu Franoliću, možda i neka suradnja s još jednim Subotičaninom u Zagrebu, orguljašem **Alenom Kopunovićem Legetinom**, koji mi je krizmani kum i s kojim smo muzicirali još kao mladi u Katedralnom zboru *Albe Vidaković* koji je vodila časna **Mirjam Pandžić**. Sve u svemu, nemam velikih ambicija, trudim se živjeti što više u sadašnjem trenutku«, kaže Gabrić na kraju razgovora.

D. Bašić Palković
FOTO: privatna arhiva

En-ti zakon entuzijazma

Entuzijazam – samo kada bi podlijegao fizičkim a ne psihološkim zakonima – lako bi se dao usporediti s ledom: što je bliži točki optimalnog zagrijavanja, brže se topi. Ali – pokazuje to primjer subotičkog hokeja – upravo ih ta kategorizacija razdvaja do točke koju je teško razumjeti: zakoni fizike su već odavno mjerljivi i provjerljivi, a zakoni psihologije varljivi su i rastegljivi. Teško je, naime, razumjeti ovo: na nedavnom Svjetskom prvenstvu C grupe u hokeju na ledu za žene, koje je od 23. veljače do 1. ožujka održano u Zagrebu, od 20 reprezentativki Srbije čak osam njih činile su djevojke iz Subotice! Dakle, ravno 40 posto.

Na prvu, ovaj podatak kod običnog čovjeka navodi na pomisao da je ili Subotica neprikosnoveni centar hokeja u Srbiji ili pak da je naša država slabo razvijena u ovom sportu. Za koji se god odgovor odlučili, jednako ste u pravu koliko ste i u krivu. U pravu ste jer Subotica je već desetljećima upravo to: centar hokeja u Srbiji, a Srbija, osim Beograda i Novog Sada, ne raspolaže odgovarajućim uvjetima za razvoj ovog izuzetno atraktivnog sporta. A onda, u krivu ste već onoga trenutka kad pomislite kako Subotica može biti centar hokeja na ledu u Srbiji kada naš grad ne samo da nema svoj hokejaški klub nego ni elementarne uvjete za njegovo igranje? I otkud u tom sučeljavanju činjenica podatak da su osam Subotičanki članice državne reprezentacije?

Eh, otkud? Pa upravo tu na scenu stupa onaj varljivi i rastegljivi zakon psihologije koji se iz definicije »može biti, ali ne mora značiti« profilira u najčistiji entuzijazam: iako u svom rodnom gradu nemaju odgovarajuće uvjete, Subotičanke svoju ljubav (entuzijazam, dakle) prema hokeju na ledu upražnjavaju tamo gdje mogu – u Novom Sadu, Beogradu ili pak Segedinu i drugim gradovima Mađarske. I tako već, skupa s muškarcima, godinama i desetljećima unazad.

A otkud tolika ljubav Subotičana prema hokeju na ledu? Umjesto naklapanjem o varljivosti i rastegljivosti, poslužimo se činjenicama koje govore same za sebe. Tradicija klizanja u Subotici seže još do vremena kada je ona počela poprimati prve prave konture grada, dakle do vremena kada je **Lajos Vermes** kod sugrađana počeo buditi svijest o važnosti i ljepoti različitih vrsta tjelovježbi u životu čovjeka, a koje će se kasnije razviti u moderne sportske grane. Naime, i dok Subotica nije imala klizalište na Ma-

lom stadionu, Subotičani su za jakih zima koristili led Paličkog jezera da se masovno na njemu klizaju, a oni spretiniji i da na njemu igraju hokej. A ako ćemo pravo, nije se čak ni moralo ići do Paliča: dovoljna je bila i *Homokbanja* iz Bajskog groblja da se na njenu grbavu površinu leda postave po dvije cigle ili školske torbe kao golovi, da imaš kakve-takve klizaljke, pločicu i kakve-takve palice pa da se teren ispuni i »majstorima« i »balecima« kao i na bilo kojoj drugoj neformalnoj tekmi. Pamte stariji sugrađani i vrijeme kada je Subotica sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća u Jugoslaviji bila respektabilni hokejaški centar. Istina, daleko od Ljubljane i Jesenica, ali

uz bok sa Zagrebom i daleko ispred Novog Sada i Beograda, a o Sarajevu i Skoplju da ne govorimo.

U međuvremenu prilike su se promijenile u tolikoj mjeri da se naš Mali stadion izjednačio s ostacima propale privrede u gradu: postao je ruina u mjeri koliko su to i *Fidelinka* ili *Mlekara* i samo ga korak dijeli od 29. novembra, *Zorke* ili *Partizana* pa

da potpuno nestane. Dok su se ostali gradovi razvijali u pravcu modernih i suvremenih klizališta koji su u funkciji tijekom cijele godine, kod nas se i dalje čekaju prirodni uvjeti da se za mjesec-dva provjeri koliko je još ostalo elastičnosti u tijelu u odnosu na prošlu godinu. A i to sve rjeđe, jer kakve su nam zime uskoro će se za Božić igrati odbojka na pijesku na Muškom štrandu dok se na jezeru odvija regata na državnom prvenstvu u veslanju. Sve u svemu, razumjeli ste: osam Subotičanki u dresu reprezentacije Srbije u hokeju na ledu našle su se upravo i isključivo zahvaljujući entuzijazmu koji traje u dugotrajnom kontinuitetu i koji se, za razliku od leda, ipak ne topi na točki ključanja – strpljenja.

Ali, shvatili ste: nije poanta u tome jer je razumljivo da je kontinuirani entuzijazam teško razumljiv. Poanta je u tome da Grad nema sluha za to, i to je ono što je još više nerazumljivo. Nerazumljivo je, naime, da dosadašnje garniture lokalnih vlasti ništa, ama baš ništa, nisu učinile da se energija koja nesumnjivo postoji pretoči u konkretne korake da se i led pokrije kako nam hokejašice i hokejaši s prvim zubatim suncem ne bi trenirali izvan rodnoga grada. Za to danas postoje fondovi, državni i europski. Ono što ne postoji je svijest o tome. A možda i obraz.

Z. R.

Povećan broj posjeta općini Šid

Turizam u usponu, raste broj apartmana

Zbog tranzitnog položaja i sve veće turističke ponude raste broj smještajnih kapaciteta, a mnogi stanovnici u iznajmljivanju vide dodatnu ili glavnu zaradu

Iako mala, općina Šid nudi široku paletu turističkih ponuda za posjetitelje. Prirodne ljepote i kulturno-povijesni spomenici čest su razlog posjeta turista. Osim toga, zbog blizine graničnog prijelaza s Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom i autoceste, Šid je često mjesto boravka mnogih putnika koji traže smještaj. Neki stanovnici Šida prepoznali su ovaj trend veće posjećenosti i počeli otvarati smještajne kapacitete (apartmani po danu). Mnogi vlasnici nekretnina vide ovo kao izvrsnu priliku za dodatni prihod, a često i kao primarni izvor prihoda.

Kombinacija korisnog i željenog posla

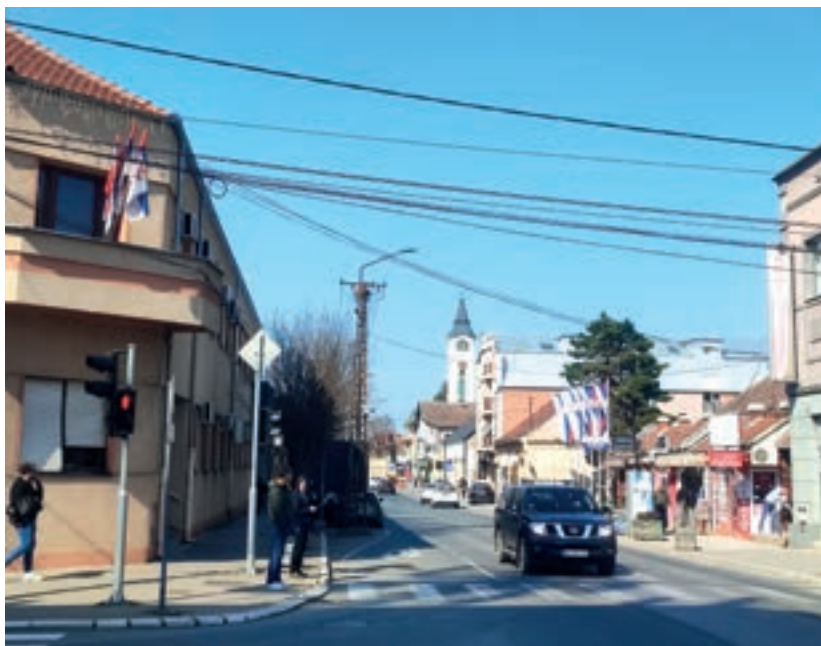
Dušica Žeravica iz Šida odlučila se na ovaj poslovni pothvat u kolovozu prošle godine. Uz redoviti posao, na ovakav način osigurava dodatne prihode. Budući da imaju vlastite nekretnine, došla je na ideju da prostor prenamijeni u stanove. Nije bila sigurna u svoj poslovni uspjeh, ali je riskirala. Uredila je tri apartmana. Danas, nakon šest mjeseci poslovanja, kaže da ne žali ni za čim i da je zadovoljna.

»Kada sam ušla u taj posao, nisam imala velika očekivanja. Očekivala sam da će potražnja za stanovima biti za organiziranje rođendanskih zabava, gostiju na svadbama ili ljudi u tranzitu. Međutim, ispostavilo se da je potražnja puno veća«, kaže ona i dodaje: »Pokrenula sam poslovni pothvat iz vlastite želje, budući da volim uređivati interijer. Prije svega, htjela sam zadovoljiti sebe i početi raditi ono što volim. Već u kolovozu, kada sam počela raditi, imala sam puno gostiju. Većinom su to bili ljudi u tranzitu, ljudi koji su se vraćali s godišnjih odmora i tražili smještaj za odmor i spavanje. Bilo je gostiju u rujnu i listopadu jer su tada počinjala vjenčanja. U tim prilikama domaćini traže smještaj za svoje goste. Također, veliki broj gostiju bio je i u vrijeme božićnih i novogodišnjih praznika, ali dolaze nam i poslovni ljudi koji putuju u Hrvatsku i druge zemlje, kao i građani Hrvatske i Slovenije koji dolaze u Šid na nekoliko dana. Mladi bračni parovi nam također dolaze, a imala

sam priliku ugostiti ljude iz drugih dijelova svijeta, poput Australije. Ne očekujući tako velik broj, nisam se dovoljno dobro snašla u početku. Pokušala sam obaviti kvalitetan posao, ali sam se bojala hoće li posjetitelji biti zadovoljni. Međutim, izrazi zadovoljstva gostiju samo su mi dali dodatni poticaj za rad«, ističe naša sugovornica.

Oglašavanje, ljubaznost i čistoća

Ubrzo je počela koristiti društvene mreže za oglašavanje, što se pokazalo vrlo uspješnim. Službena web stranica booking.com, gdje se također oglašava, omogućuje ljudima da saznaju više o dostupnim apartmanima.

»U siječnju sam dobila nagradu od njih jer sam imala veliki broj gostiju i pozitivnih komentara. Mislim da je oglašavanje jako važno i da su ljubaznost domaćina i čistoća apartmana najvažnije stvari. Trudim se da atmosfera u apartmanu bude ugodna. Imamo vlastitu proizvodnju vina i rakije, koje naši gosti imaju priliku konzumirati tijekom boravka kod nas kao znak dobrodošlice«, kaže poduzetnica iz Šida.

Kontinuirano povećanje kapaciteta

Povećan broj posjetitelja u 2025. godini potvrdili su i u Turističkoj organizaciji Opštine Šid. Kako navode, zabilježen je značajan porast broja ležaja u odnosu na 2024. godinu. Tijekom 2025. kategorirano je osam novih objekata.

»Na ovaj skok najviše je utjecalo otvaranje novih seoskih turističkih domaćinstava. Prema podacima s portala eTurista, općina Šid je kraj 2025. godine dočekala s ukupno 431 ležajem u 44 objekta. Od toga, kategorirani smještaj je u 33 objekta. Oni nude visok standard i obuhvaćaju 74 smještajne jedinice s ukupno 151 individualnih ležaja. Najveći broj ovih objekata čine seoska turistička domaćinstva (13 objekata), što dokazuje da naši domaćini prepoznaju značaj autentičnog seoskog turizma. Upravo su ovi objekti garancija kvalitete koju suvremeni turist traži jer posjedovanje službene kategorije otvara vrata ka subvencijama i sudjelovanju u sistemu državnih vaučera. U ovoj grupi su hoteli, apartmani, sobe i kuće za odmor. U nekategoriranom smještaju je 11 objekata. Ovaj segment je izuzetno značajan za veći broj gostiju i tranzitni turizam. Obuhvaća 105 smještajnih jedinica s 280 individualnih ležaja. Naš cilj je da i ove pružaoce usluga motiviramo da uđu

u sistem kategorizacije, kako bismo dodatno unaprijedili svoju vidljivost i standard usluga. Kontinuirani porast kapaciteta dokazuje da je Šid mnogo više od geografske lokacije, destinacija koja se ubrzano razvija i nudi siguran i ugodan boravak za sve tipove turista«, kaže ravnateljica Turističke organizacije Opštine Šid **Zorica Grahovac**.

S. D.

Kako dalje navodi, bez obzira na to što je Šid mali grad, ima veliki broj stanova na dan, ali oni nisu međusobno konkurencija, već imaju dobru suradnju.

»Najveći broj dolazaka je vikendom i događa se da su mi svi apartmani zauzeti. Tada gostima dam brojeve telefona ljudi koji se bave tim poslom, a oni meni učine isto. Suradnja postoji, a posla ima za sve«, zaključuje ona i dodaje da su ulaganja bila velika i da uvijek ima dodatnih, ali kada se sve sabere i oduzme, isplativosti ima i ona je zadovoljna.

Dalibor Lepinjica iz Šida također se odlučio za iznajmljivanje stana na dan kao dodatnog prihoda.

»Imamo stan od 46 kvadrata u neposrednoj blizini centra grada, potpuno opremljen. Odlučili smo ga izdavati na dnevnoj bazi po cijeni od 50 eura. Uložili smo puno novca u opremanje interijera i vodimo računa kome ga iznajmljujemo. Uglavnom su to poslovni ljudi i naši poznanici iz drugih gradova. Ne iznajmljujemo stan za dnevne zabave jer ne želimo riskirati. Zarada nije svakog mjeseca ista i nije uvijek isplativa. Održavanje stana obavlja se svakodnevno i to radi moja supruga. Da smo za te poslove zaposlili nekog drugog, ne bi nam se isplatilo. Budući da Šid raste u turističko mjesto, najviše posla s iznajmljivanjem imamo u proljeće i ljeto. Tada su prihodi najveći«, kaže Lepinjica.

Obogaćena etnološka zbirka Franjevačkog samostana u Baču

Trajni spomen šokačkoj tradiciji

»Drago nam je da je pater prihvatio naš dar i cijelu prostoriju namijenio za to. U Franjevački samostan dolazi dosta turista tako da će se dio Didine kuće i dalje moći pogledati«, kaže Stanka Čoban

Zahvaljujući fra Josipu Špeharu Franjevački samostan u Baču ima jedinstvenu etnološku zbirku nošnje, pokućstva, namještaja, posuđa i drugih predmeta koje je fra Špehar prikupio tijekom skoro 50 godina svoga boravka u Baču.

Ova zbirka sada je dopunjena namještajem i nošnjama iz Etno kuće *Didina kuća Stanke i Stjepana Čobana*. Kako kaže Stanka Čoban, etno kuća zatvara se poslije 15 godina postojanja.

»Utjecale su na to i naše godine i neke druge okolnosti. Želja nam je bila da se, bez obzira na zatvaranje *Šokačke kuće*, dio sačuva i da se može pogledati. *Didina kuća* i *HU Tragovi Šokaca* odlučili su dio postavke pokloniti Franjevačkom samostanu. Drago nam je da je pater prihvatio naš dar i cijelu prostoriju namijenio je za to. U Franjevački samostan dolazi dosta turista tako da će se

dio *Didine kuće* i dalje moći pogledati. A i neka se nitko ne uvrijedi, Franjevački samostan je ipak šokački«, kaže Stanka Čoban.

Pridnja soba

U samostanu je namještena *pridnja* šokačka soba. Kako objašnjava Stanka Čoban, to je u šokačkim kućama bila paradna soba u kojoj su se držale najvrednije stvari.

»Tu se držalo šokačko *ruvo*, zlato, dukati, miraz. U toj sobi nikada nije spavalo, objedovalo, boravilo. Tu se odvijali najvažniji događaji u obitelji. U toj sobi cura bila isprošena, tu je primala jabuku i zaručnički prsten; u toj sobi su na sam dan svatova ručali samo kumovi. Iz te sobe se odvodila snaša i tu je prije odlaska na vjenčanje

u crkvu primala roditeljski blagoslov. U *pridnjoj* sobi je bio i kraj života, jer se u toj sobi opraštalo od pokojnika«, kaže Čoban.

Sve što je poklonjeno samostanu obiteljsko je vlasništvo, a kako kaže Čoban, jedno perje donijela je njezina majka još u vrijeme Prvog svjetskog rata kada se udala, a drugo njezina mama 1948.

»Turisti, kada su dolazili u etno kuću i kada sam im govorila da je u jastucima i dunjama to perje, nisu vjerovali. Sačuvano je jer se nije koristilo«, kaže Čoban i dodaje da je obiteljsko naslijeđe i namještaj iz *pridnje* sobe.

S obzirom na bogatu zbirku u Franjevačkom samostanu, želja Stanke Čoban koja je predsjednica HU-a *Tragovi Šokaca* iz Bača je da se za početak popiše sve što se nalazi u Franjevačkom samostanu.

»To ne možemo mi. Potrebni su stručnjaci. Pater, koji je prikupio tu zbirku i koji je najbolje poznaje i mi uz udruge možemo biti samo pomoć«, kaže Čoban.

Fra Josip Špehar u Baču je skoro pol stoljeća. Došao je u sredinu koju nije poznao, ali je godinama polako upoznao ljude, njihove običaje, nošnju... A onda je počeo njegov skupljački rad.

»Nekada je u nošnjama za Svetog Antuna bilo dvadesetak mladih koji su nosili kip sveca. I malo-po malo nema se tko obući, nema tko kip nositi, pa nema više nošnje. Radi toga sam počeo skupljati nošnju i sve drugo što čini šokačko naslijeđe. Rekao bih, bilo je to kasno jer je ostao samo manji dio onoga što su nekada imale šokačke kuće. Veći dio života sam proveo u Baču, Šokci su uvijek bili vezani za ovaj samostan«, objašnjava fra Špehar.

Kako kaže, u njegovoj zbirci najviše je nošnje, tkanja, platna, prekrivača, nešto manje namještaja, posuđa, porculana...

Šamija

U *pridnjoj* šokačkoj sobi u Franjevačkom samostanu prikazana je i šokačka nošnja s obveznom *šamijom* na glavi, koja je najvažniji dio ogavlja ženske nošnje. U svadbenoj noći mladenka se prvi puta zavija u *šamiju* i nosi je sve do smrti. *Šamija* je za fra Špehara dokaz da su Šokci na ovim prostorima bili još u vrijeme Turaka i da su Šokci etnička zajednica s dugom prisutnošću na tim prostorima.

»Samo Bač i okolica imaju ovakav tip *šamije*, rekao bih tipično perzijski. Na hrvatskoj strani Dunava ovakva *šamija* nosila se sve do Đakova, ali se zadržala samo u Baču, dok je u Đakovu, Vinkovcima i okolici zamijenjena zlatarama. To i nije prava marama, već jednostavna pamučna krpa, sa strogo određenim elementima i neporubljena. U XIX. i XX. stoljeću *šamiju*

su u Bač donosili putujući trgovci iz Bosne, a između dva svjetska rata u Baču je postojala trgovina u kojoj se mogla kupiti *šamija*«, kaže fra Špehar.

U Baču je specifičan i način povezivanja *šamije*. Uvijek se uvija preko čela, sa strane mora dodirivati obrve i tu se moraju vidjeti šare od trake koja dijeli *šamiju* na četiri jednaka dijela. Bačka *šamija* uvijek je s četiri kraja i uvijek se može vidjeti samo jedna šara ili ornament.

Z. V.

Križevi krajputaši – tihi čuvari vjere (II.)

Körtvélyesi (danas Dulićev) križ

»Ovaj križ smatram jednom vrstom naslijeđa i dok smo tu vodit ćemo brigu o njemu, a imamo dva sina koji će, vjerujemo, nastaviti s tim«, ističe Dejan Dulić

Sudbina križeva krajputaša, tihih svjedoka pobožnosti i života zajednice, kroz vrijeme može biti različita – neke i dalje brižno održavaju oni koji su ih podigli ili njihovi potomci, dok u drugima brigu preuzimaju ljudi koji s njima nemaju vlasničku vezu, ali osjećaju moralnu i duhovnu odgovornost prema tom znaku. Jedan od njih je Körtvélyesi križ na starom Bajskom putu nadomak Subotice, podignut 1895., kojeg su prvo zajednički održavali mještani, da bi od '90-ih godina brigu o njemu preuzela obitelj **Dulić** s obližnjeg salaša.

Križ kao moralno naslijeđe

István Körtvélyesi i njegova supruga **Erzsébet Vincze**, koji su se s Ludoša preselili na Kelebiju, podigli su 1895. godine kamenu križ na svom imanju na sjevernoj strani Bajskog puta. Na njihovom je gospodarstvu kasnije djelovala Zemljirodnička zadruga *1. maj*. Na

bijeloj mramornoj ploči postavljenoj na južnoj strani križa od prirodnog kamena okrenutoj prema putu može se pročitati sljedeći tekst u prijevodu na hrvatski: U SLAVU SPASITELJA LJUDSKOG RODA OVAJ SIMBOL SVOG OTKUPLJENJA PODIGLI SU KÖRTVÉLYESI ISTVÁN I VINCZE ERZSÉBET, SUPRUŽNICI, 1895. GODINE, stoji u knjizi subotičkog liječnika **Dezsőa Csúszóa Könyörgésünk színhelyei – közkereszték a szabadkai határban** (Mjesta naših molitvi – križevi krajputaši na području Subotice). Kako se dalje navodi, nakon 1945. godine, ostrašćene pristalice novog društvenog poretka vandalski su ga oštetile: srušili su nisku drvenu ogradu, oštetili krajeve križa i odvalili s njega pripadajuće dijelove, koje su tamošnji katolički vjernici u tajnosti odnijeli na obližnji salaš i sakrili ih na tavanu. Zbog neodržavanja, križ je počeo propadati, ali su ga o stogodišnjici podizanja, devedesetih godina, mještani potpuno obnovili.

Spomenuti se križ nalazi u blizini Dulićevog salaša, danas u vlasništvu **Dejana Dulića** i njegove supruge **Milanke**, na raskrižju, na brežuljku iza kojeg je svojedobno radila spomenuta zadruga.

»Po pričama, ovdje na Kelebiji su živjeli neki bogati Mađari, i oni su podigli križ na svojoj zemlji. Poslije su se navodno preselili u Nosu, prodali zemlju, a križ je dosta dugo bio neodržavan, takoreći dok se moja mama **Dragica** nije doselila ovdje početkom '90-ih godina na salaš koji je naslijedila od svog oca **Josipa**. Na ovom je salašu inače 20 godina živjela i **Cilika Dulić Kasiba**, koja je moja baba-teta. Onda je mama počela i križ održavati, a do tada su to uglavnom činili ovdašnji mještani kojih je u to vrijeme bilo puno više. Na prostoru iza križa bila je Zemljirodnička zadruga *1. maj* i autobus je redovito dovozio radnike. Ja sam se tu doselio negdje '95. Kao dijete sam se pentrao po tavanima i na tavanu iznad svinjca ugledam ispod crijepa, tada sam mislio, neku gvožđuriju. Izvučem i vidim još takva dva parčeta. Sastavio sam ih, kad ono – Isus. Tad sam viknuo 'Mama, Isus je na tavanu!', a ona 'Šta pričaš, kakav Isus?!'. To su navodno sredinom '40-ih nacisti izlomili, skroz su srušili jedan gdje je bila škola, a na ovom su izlomili Isusa na tri dijela. Pokojni stric **Mirko Dulić**, koji je živio tu, našao ga je svojedobno izlomljenog i donio ga tu na tavan. Križ je ostao, s tim da je donji dio posljednjih godina bio baš oronuo, falilo je i dosta komada. Te dijelove Isusa je tada moj očuh koji je radio u *Bratstvu* odnio tamo na pjeskarenje i budući da je to liv, zavarili su ga, mama ga je potom ofarbala, nakon čega je vraćen na križ. Od tada ga redovito održavamo, mama ga je krečila, ja sam kosio oko njega.

Inače je bio bez Gospe, ne zna se gdje je nestala i onda prošle godine, kad smo odlučili obnoviti križ, preko preč. **Josipa Štefkovića** nabavili smo Gospu iz jedne livnice i postavili je na svoje mjesto. Ovaj križ smatram jednom vrstom naslijeđa i dok smo tu vodit ćemo brigu o njemu, a imamo dva sina koji će, vjerujemo, nastaviti s tim«, pre-pričava nam sudbinu križa Dejan Dulić.

Obnova na 130. godišnjicu od podizanja

Kako navodi Dejanova supruga Milanka, u znak ljubavi i poštovanja prema majci, odnosno svekrvi Dragici te svim precima i ljudima koji su tamo živjeli, supružnici su odlučili obnoviti križ prošle godine, na 130. godišnjicu od njegova podizanja.

»Živimo ovdje već nekoliko godina, a Dejanova mama, od prethodne godine nažalost pokojna, govorila nam je kako se neće ljutiti ako jednom odlučimo prodati salaš i zemlju, ali križ da ne zaboravimo. Ona je svakoga dana odlazila do njega i molila se. Ploča je bila dosta trošna, slova su se jedva nazirala, pa ju je Dejan skinuo, očistio, obnovili smo slova. Koliko smo mogli, ne s mnogo novca, ali s puno ljubavi smo to uradili. Tako da smo prošle godine u srpnju pozvali nama dragih oko 60 ljudi – rođaka i prijatelja, i našeg župnika **Vinka Cvijina** koji je blagoslovio križ, bio je i velečasni **Franjo Ivanković**. Napravili

smo jedno lijepo druženje ovdje kod nas na salašu i bilo je zaista emotivno. Pokušali smo naći neke rođake tih ljudi koji su podigli križ, ali nažalost nismo uspjeli. Tada smo na križ dolje stavili novu mramornu ploču na koju je ispisano – KRIŽ OBNOVILA OBITELJ DULIĆ DEJANA 2025 GOD.«, kaže Milanka Dulić.

Svoja sjećanja o salašu na kojem je živjela 20 godina te o navedenom križu s nama je podijelila i Cilika Dulić Kasiba:

»Taj salaš s pet lanaca zemlje smo kupili 1947. kad sam imala 15 godina. To je bio stari salaš koji smo srušili, pa je bila moba i napravili smo novi. Tamo sam živjela 20 godina, tj. dok se nisam udala, al i posli sam išla i sve te sobe sam mazala i plafon sam šarala dugo dok je majka bila živa. Održavali smo taj križ, oko njega su bile lece koje sam uvijek mazala bilim krečom, i taj križ sam trla i prala. Onda su bili komunisti koji su skinili s njega Gospu, bacili je na njivu i navodno ju je neki čovik našo i odno u crkvu. Moja nana je voljela molit pa uoči Uskrsa pokupi nas dicu i išli smo molit pod križove. Jedan je bio di je salaš, u ataru na gredi. Bio je drven, a posli ga kogod izlomio. Drugi je bio malo dalje, onda ovaj križ i jedan je bio kod škole. Do ti križova išli smo na Veliki petak i na Veliku subotu prija neg što će izać sunce«.

I. Petrekanić Sič

Na 130. godišnjicu od podizanja križa

Kako rat u Iranu mijenja energetska tržišta

Svjetsko gospodarstvo kao kolateralna šteta

Sukob vezan uz Iran prerastao je posljednjih dana iz vojne konfrontacije u ozbiljnu energetska krizu, nakon što su iranski napadi dronovima i projektilima pogodili više ciljeva u državama Zaljeva i dodatno destabilizirali već napeto tržište nafte i plina. Prema navodima *Reutersa*, Iran je, uz nastavak sukoba sa Sjedinjenim Američkim Državama i Izraelom, počeo gađati i energetska infrastrukturu u susjednim državama, nastojeći pritiskom na opskrbe pravce i rafinerijske kapacitete povećati gospodarska cijenu rata za cijelu regiju i njezine zapadne saveznike.

Napadi dronovima na energetska infrastrukturu

Napadi su zahvatili niz strateški važnih objekata u Saudijskoj Arabiji, Kataru, Omanu. Posljedice napada osjećaju i druge zemlje regije. U Iraku, posebno u Kurdistanu, dio proizvodnje nafte zaustavljen je iz predostrožnosti, iako neka postrojenja nisu izravno oštećena. U Izraelu su zatvorena pojedina plinska polja, uključujući Leviathan i Tamar, što dodatno povećava pritisak na regionalnu opskrbu energentima. *Reuters* ističe da je iranska strategija sada usmjerena na iscrpljivanje protivnika ne samo vojno, nego i preko energetska sektora, kroz seriju napada na rafinerije, izvozne terminale, luke i transportne pravce. U tom kontekstu Hormuški tjesnac ostaje važan, ali više nije jedina priča. Problem više nije samo mogućnost blokade prolaza nego činjenica da se paralelno gađaju i kopnena i obalna energetska postrojenja širom regije. Saudijski *Aramco* upozorio je da bi nastavak takvih uda-

ra, zajedno s poremećajima plovidbe kroz Hormuz, mogao imati katastrofalne posljedice za globalno tržište nafte. Prema *Reutersu*, promet kroz Hormuški tjesnac već je ozbiljno poremećen, a dio izvoza pokušava se preusmjeriti prema Crvenom moru, no alternativni pravci ne mogu u cijelosti nadomjestiti kapacitet tog ključnog koridora. Rat se tako sve jasnije prelijeva na cijeli Zaljev. Australija je, primjerice, odlučila poslati nadzorni vojni zrakoplov i projekte zrak-zrak u Ujedinjene Arapske Emirate radi zaštite savezničkog zračnog prostora, dok *Reuters* navodi da su brojni gradovi u Zaljevu već bili izloženi iranskom bombardiranju. To pokazuje da sukob nije ograničen na teritorij Irana i Izraela, nego prijete širim regionalnim sigurnosnim i gospodarskim posljedicama.

Energetska rat širi se na cijeli svijet

Na svjetskim tržištima posljedice su već vidljive. Cijena nafte *brent* snažno je rasla, u jednom trenutku gotovo do 120 dolara po barelu, dok su cijene plina također naglo skočile zbog bojazni od prekida LNG isporuka iz Katara. *Reuters* navodi da je europska cijena plina u jednom tjednu porasla za 75 posto, upravo zbog utjecaja rata, iranskih dronova i projektila na energetska tokove iz Zaljeva. Osim samih cijena energenata, rastu i troškovi transporta, osiguranja i logistike, što se potom prelijeva na industriju, poljoprivredu i potrošačke cijene širom svijeta. *Reuters* navodi da su premije ratnog osiguranja za pojedine tankere skočile s oko 0,25 na 3 posto vrijednosti

Napadi dronovima i projektilima na rafinerije, LNG terminale i naftne luke širom Perzijskog zaljeva proširili su rat povezan s Iranom na energetska infrastrukturu regije, što je izazvalo snažne poremećaje na svjetskom tržištu nafte i plina te otvorilo pitanje stabilnosti globalne opskrbe energijom

broda, a vozarine za supertankere dosegnule rekordne razine. Europa pritom neće nužno biti najteže pogođena fizičkim nestašicama nafte, ali će vrlo vjerojatno osjetiti snažan udar preko cijena plina i uvoznog LNG-a. Međunarodna agencija za energiju navodi da kroz Hormuški tjesnac prolazi znatan dio svjetske LNG trgovine, pri čemu više od 10 posto tih količina završava u Europi, dok izvoz iz Katara i UAE-a ostaje od velike važnosti za globalno tržište. Svaki duži zastoj u proizvodnji ili izvozu iz tih država dodatno bi pojačao pritisak na europske potrošače i gospodarstvo, osobito u trenutku kada je energetska sigurnost i dalje osjetljivo pitanje. Europska komisija navodi da je LNG u 2025. činio 45 do 46 posto ukupnog uvoza plina u EU, pri čemu je SAD glavni dobavljač, ali Katar i dalje ima važnu ulogu. U drugom tromjesečju 2025. Katar je činio oko osam posto LNG uvoza EU, a svako smanjenje katarskih isporuka dodatno bi zaoštrilo tržište i podiglo cijene plina, posebno u državama koje više ovise o LNG-u poput Italije, Belgije, Francuske, Španjolske i Nizozemske. Istodobno, Norveška ostaje najveći dobavljač plina plinovodima, što Europi daje određeni oslonac, ali ne uklanja rizik od rasta cijena.

Nafta kao okidač potencijalne inflacije

Svoje mišljenje o ekonomskim posljedicama ovog rata za naš tjednik iznosi ekonomist prof. dr. sc. **Ljubodrag Savić**. Kako kaže, Iran nije toliko značajan za svjetsku proizvodnju nafte kao neke druge zemlje.

»Od 4,5 milijardi tona proizvedene nafte, najveći dio se proizvodi u Saudijskoj Arabiji, oko 700 milijuna tona. Na drugom mjestu je SAD sa 650 milijuna tona, na trećem mjestu Rusija s 500 milijuna tona. Treba istaći da Iran nije u fokusu kao proizvođač, ali jeste netko tko je zbog

ratnih događanja blokirao širu regiju Bliskog istoka gdje se sada bombardiraju rafinerije, nije isključeno ni ciljanje naftovoda. Posebno je loše što je 20% svjetske nafte blokirano zbog odluke Irana da zatvori Hormuški tjesnac. Kina je upozorila Iran da izuzme kinesku naftu koja prolazi kroz tjesnac, jer Kina najveći dio svoje nafte upravo dobija iz tog dijela zaljeva. Postoji dio nafte koji prolazi ka Crvenom moru, ali ni to ne znači mnogo jer Iran targetira nalazišta u Saudijskoj Arabiji. Stoga se može zaključiti kako iz tog izlazi jedan krupan poremećaj koji će dovesti do najmanje dvije stvari. To su skok cijene nafte i udar na normalno funkcioniranje gospodarstva diljem svijeta. Tu su Europska unija, Japan, Južna Koreja, Kina, Australija, sve zemlje koje su veliki uvoznici nafte«, kaže profesor Savić.

Upitan hoće li rast cijene nafte izazvati skok inflacije, kaže kako o tome nema dileme jer postoji uzročno-posljedična povezanost. Ne može se izravno predvidjeti što će se događati, ali je za očekivati rast cijene nafte.

»Pamtim 2008. godinu kada je ostvaren rekord u cijeni barela koji je iznosio 147 američkih dolara. Mi još nismo blizu toga, ali imam dojam kako postoji mogućnost da cijena barela i preskoči tu brojku. To bi dovelo ne samo do inflacije, već i do zastoja proizvodnje, svih vrsta prometa, avio transporta; tu je poremećaj u opskrbi tekućim plinom. Infrastrukturne djelatnosti bi stradale od kojih ovisi skoro sve ostalo; tu je sva proizvodnja, to su životi ljudi. Ako dođe do cjenovnog i količinskog poremećaja na tržištu nafte, samim tim raste cijena proizvodnje, što dovodi do povećanja cijene krajnjeg proizvoda. Mi smo ovdje imali priliku iskusiti i hiperinflaciju u posljednjem desetljeću prošloga vijeka. Naravno, svijet neće ući u takvu vrstu krize, ali bez ikakve dileme će dovesti do rasta inflacije. To su realne komponente inflacije; ona je loša, ali gora od

realne komponente inflacije jeste psihološka. Kada se u našim glavama useli inflacija kao fenomen, onda većina pokušava riješiti svoje pitanje tako što će povećati cijenu svojih proizvoda. Tako se dogodi lančana reakcija i stvori se kovitlac inflacije. Kaže se kako jednoznaменkastu inflaciju možete kontrolirati, ali čim dobije *drugu nogu*, onda je to mnogo teže«, ističe profesor Savić.

Energetska kriza prelijeva se i na Balkan

Kako od svjetskih događanja nisu imune ni zemlje Balkana, posljedice se također mogu očekivati. Profesor Ljubodrag Savić ističe primjer Naftne industrije Srbije koja je trenutačno pred potencijalnom akvizicijom od strane mađarskog MOL-a i ADNOC-a (Abu Dhabi National Oil Company) koji je upravo s prostora zahvaćenog sukobima u Iranu.

»Prije samo mjesec dana bili smo uvjereni kako smo ostvarili odličnu akviziciju, ali sada se sve dodatno usložnjava. Kako nevolja nikada ne ide sama, prekinut je i naftovod Družba zbog rata u Ukrajini, samim tim i dopremanje ruske nafte. Mađarska naravno ima problem zbog toga jer je ruska nafta mnogo jeftinija od arapske, a pritom cijena logistike dopremanja arapske nafte je nekoliko puta veća jer je prosto geografski dislocirana. Naravno, Hrvatskoj je to u interesu jer oni imaju svoj naftovod i korist od dalje distribucije nafte. ADNOC je, s druge

strane, bio zainteresiran za dolazak u Srbiju jer ima svoju naftu, samim tim ne bi plaćali komercijalnu cijenu nafte. ADNOC također ima ogroman financijski potencijal. Planiraju se novi naftovodi, plinovodi, a sve se to sada stavlja pod znak pitanja zbog rata u Iranu. Kada u sve to još uključimo rat u Ukrajini, nesporazum Slovačke i Mađarske s Ukrajinom, Europsku uniju koja ima potpuno sterilno upravljanje, koja trpi posljedice svjetske ekonomske krize; vodeće zemlje Unije su u recesiji, tu su carine sa SAD-om, povećanje izdvajanja za NATO pakt... To je sve suprotno od onoga prije 15 godina kada je EU bila čvrsto u sedlu i dobro se razvijala. To su neki geopolitički problemi koji mogu 'sahraniti' europsko gospodarstvo. Stajat će Europska unija u redu za rusku naftu i plin, a možda i moliti. Situacija se mijenja iz dana u dan«, zaključuje profesor Savić.

Zbog svega toga aktualni rat više se ne može promatrati samo kao vojni obračun. On je prerastao u regionalni sukob u kojem se energetska infrastruktura koristi kao strateška meta, a napadi na rafinerije, terminale, luke i plinska postrojenja prijete izazvati dugotrajan poremećaj opskrbe, novi rast inflacije i dodatno usporavanje svjetske privrede. Što dulje budu trajali iranski udari na okolne zemlje i njihove energetske kapacitete, to će posljedice po Bliski istok, Europu i globalno gospodarstvo biti ozbiljnije.

Ivan Ušumović

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

Sukladno članku 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21, 62/23 i 91/25), čl. od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19 i 47/2025) i Pravilnikom o načinu obavještanja javnosti i provođenja javne rasprave o nacrtu plana i programa i izvještaju o strateškoj procjeni (*Službeni glasnik RS*, br. 121/25)

o g l a š a v a

JAVNI UVID U NACRT PLANA DETALJNE REGULACIJE PROSTORA ZA EKSPLOATACIJU PIJESKA
NA LOKALITETU »KELEBIJA – VOJPUT« K. O. STARI GRAD U SUBOTICI

i u

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ PLANA DETALJNE REGULACIJE
PROSTORA ZA EKSPLOATACIJU PIJESKA NA LOKALITETU »KELEBIJA – VOJPUT« K. O. STARI GRAD
U SUBOTICI

Javni uvid može se obaviti od 16. ožujka do 16. travnja 2026. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan i u Izvještaj u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204 i na službenoj mrežnoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 16. ožujka do 16. travnja 2026. godine.

Javna rasprava Izvještaja o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš bit će održana 8. travnja 2026. godine u 10 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj sali), Trg slobode br. 1.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 28. travnja 2026. godine u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj sali), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Republički natječaj za kulturu manjina

BEOGRAD – Ministarstvo kulture raspisalo je Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u području kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina u Srbiji u 2026. godini. Cilj natječaja je unaprijeđena participacija nacionalnih manjina u kulturnom životu Srbije i razvijen međukulturni dijalog. Rok za podnošenje prijava je do 30. ožujka. Najmanji iznos koji će se financirati ili sufinancirati po projektu iznosi 200.000 dinara. Opširnije na sajtu Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

Pokrajinski natječaji za kulturu i informiranje

NOVI SAD – Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama raspisalo je više natječaja za 2026. godinu, među kojima i natječaje vezane za kulturne i medijske projekte i programe koji se tiču nacionalnih manjina. Na natječaju za financiranje – sufinanciranje projekata od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina u AP Vojvodini, koji je otvoren do 8. travnja, bit će raspodijeljeno ukupno 35 milijuna dinara.

Natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz područja javnog informiranja u 2026. godini otvoren je također do 8. travnja. Ukupna vrijednost sredstava koja će biti raspodijeljena iznosi 79.000.000 dinara. Za medijske sadržaje na jezicima nacionalnih manjina, za privatna poduzeća opredijeljeno je 7.000.000 dinara, a za nevladine organizacije 6.000.000 dinara.

Opširnije na internetskoj stranici Tajništva: www.kultura.vojvodina.gov.rs.

175. obljetnica rođenja Titusa Mačkovića

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priređuje program obilježavanja 175. obljetnice rođenja **Titusa Mačkovića** (Subotica, 15. 3. 1851. – 17. 9. 1919.), najznačajnijeg subotičkog arhitekta i gradskog inženjera. Program će biti održan večeras (petak, 13. ožujka) u svečanoj dvorani Učiteljskog fakulteta na mađarskom nastavnom jeziku u Subotici (zgrada poznata kao Žuta kuća) u 18 sati.

Uvodno izlaganje održat će stručni suradnik ZKVH-a **Branimir Kopilović**, dok će o opusu Titusa Mačkovića govoriti arhitektica konzervatorica mr. **Gordana Prčić Vujnović**. U glazbenom dijelu programa nastupa jazz duo koji čine **Bojan Temunović** i **Ferenc Burai**.

Intime rasapa na Sajmu knjiga

NOVI SAD – U sklopu Međunarodnog sajma knjiga u Novom Sadu, u srijedu, 18. ožujka, na središnjoj bini Sajma bit će održano predstavljanje knjige *Intime rasapa – elegijske crtice o Čikeriji Tomislava Žigmanova*. Početak je u 11 sati. O knjizi će, osim autora, govoriti **Mirko Sebić** i **Darko Polić**, dok će razgovor moderirati **Darko Baštovanović**.

Ovogodišnji Međunarodni sajam knjiga u Novom Sadu počinje u utorak, 17. ožujka, i traje do 23. ožujka. Više od 200 izlagača i bogat kulturni program očekuju posjetitelji svakog sajamskog dana od 10 do 20 sati, a ulaz je besplatan.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14., stavak 8. i članka 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 94/24) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 10. 3. 2026. donijeto je rešenje pod brojem 000498795-2026-09693-004-081-380-001, kojim se utvrđuje da nije potrebna procjena utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja javnog vodovoda na dijelu Beogradske ceste od Ulice 8. marta do Ulice Blaška Rajića u Subotici«, na katastarskim parcelama br. 11932, 11856, 11937 i 9743 K. O. Donji grad, Subotica, podnositelja zahtjeva i financijera DOO ZA UNUTRAŠNJU TRGOVINU »INKOMERC« SUBOTICA, Miloša Obilića br. 25, 24000 Subotica, u ime investitora JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica.

Razlog za donošenje ove odluke je što je postupak procjene utjecaja na okoliš preventivna mjera zaštite okoliša kao i da se predmetni projekt planira u cilju unaprjeđenja i poboljšanja infrastrukture, koja sadrži razrađene mjere i uvjete zaštite za izvođenje objekata.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Koncert rumskog HKPD-a *Matija Gubec* u Požegi

U znaku potpore Darku Matešiću

U sklopu proslave Dana grada Požege u subotu, 7. ožujka, u dvorani Gradskog kazališta u Požegi održan je cjelovečernji koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume. Tamburaši iz Rume nastupili su kao gosti Ličkog zavičajnog društva *Vila Velebita* iz Požege. Ovo je bio njihov drugi nastup u

Požegi i predstavlja nastavak dobre suradnje dvije udruge. Pred početak koncerta nazočne su pozdravili **Josip Fajdić**, predsjednik LZD-a *Vila Velebita*, gradonačelnik grada Požege **Borislav Miličević** i predsjednik Skupštine Požeško-slavonske županije **Ferdinand Trola**.

Veliki tamburaški orkestar nastupio je pod ravnanjem dirigenta i umjetničkog voditelja **Predraga Pavlovića** i s četiri vokalna solista **Katarinom** i **Milicom Atanacković**, **Nikolonom Gašparović** i **Albinom Ljikajem**. Na koncertu su izveli bogati repertoar na kome se našlo za svakog po nešto, a osim njih nastupila je i starija folklorna skupina Društva.

Na kraju koncerta svi sudionici razvili su transparent s porukom potpore teško oboljelim **Darku Matešiću**, dugogodišnjem članu Velikog tamburaškog orkestra i solistu Društva. Na transparentu piše: »Molimo se i sviramo za tebe«.

N. J.

U povodu Međunarodnog dana žena

Nova pjesma i spot Gorana Karana

Poznati hrvatski pjevač, kompozitor i tekstopisac **Goran Karan** objavio je u povodu Međunarodnog dana žena novu pjesmu *Moje malo sve* i spot, kao glazbeni poklon ženama i kao znak poštovanja, zahvalnosti i ljubavi.

Tekst i glazbu potpisuje sâm Karan, a aranžman i produkciju **Nikša Bratoš**. U videospotu koji je režirao **Željko**

Petreš, sudjeluje **Almira Osmanović**, nacionalna prva-kinja baleta.

Tim je povodom Goran Karan među ostalim izjavio:

»'Moje malo sve' je pjesma koja pjeva o iskrenom, potpunom i radosnom predavanju. O zreloj i bezuvjetnoj ljubavi, ljubavi koja ne uzmiče i donosi odluku ne sumnjajući u trajnost osjećaja. Ona otvara dušu i daje se u službu najboljem od svih upravitelja – ljubavi. A to se dogodi onda kada sve što najviše voliš stane u jedno ime i kada ti oči traže samo jedno lice. Možda će se nekim ljubavnim ranjenicima s bolnim iskustvom ove istinite riječi učiniti nepromišljenim ili čak i izmaštanim, ali, ljudi moji, život mi je stoput pokazao i dokazao – sve je lakše kada se jednom odlučiš. Kada daš sve što imaš, ostane ti samo ljubav. Sve najbolje je teško. Ali je najbolje. Kao otjelovljenje glavnog lika pjesme u videu, veliku čast mi je ukazala i ogromno zadovoljstvo donijela **Almira Osmanović**, predivna žena koja živi svoju umjetnost i umjetnica koja pleše svoju ženstvenost. Oko ove pjesme je sve išlo radosno i bestežinski«.

H. R.

U Subotici predstavljen album *Dugih lampa sjaj*

Glazbeni hommage Vjekoslavu Majeru

U povodu 125. obljetnice rođenja i 50. obljetnice smrti hrvatskoga pjesnika i prozaista **Vjekoslava Majera** (Zagreb, 1900. – 1975.), koncem prošle godine u nakladi Matice hrvatske Subotica objavljen je CD pod nazivom *Dugih lampa sjaj*. Na CD-u su se našle odabrane Majerove pjesme koje je uglazbio, aranžirao i izveo novosadski kantautor **Nemanja Nešić**. Album je premijerno predstavljen prošlog tjedna, 5. ožujka, na sceni Dječjeg kazališta u Subotici.

Uz Nemanju Nešića, Majerove pjesme – poput *Ljubav*, *Jesen u parku*, *Pjesma Tinu Ujeviću u svitanje*, *Vele-*

Lirik filigranskog senzibiliteta

O poeziji Vjekoslava Majera govorio je književnik **Dar-ko Baštovanović**. Majer je bio pjesnik inspiriran matoševskom linijom modernizma, a s Matošem ga je vezivao i Zagreb, kojemu je posvetio mnoge stihove.

»Vjekoslav Majer je uistinu osobita pojava u hrvatskom pjesništvu: lirik finoga, gotovo filigranskog senzibiliteta, autor čija se rečenica ne nameće volumenom nego preciznošću, i čija se emotivna ekonomija ne oslanja na patos, nego na nijansu – na onu tanku, ali postojanu napetost između svakodnevice i njezina unutarnjeg odsjaja«, kazao je Baštovanović.

Dodao je i kako se u Majerovom stihu osjeća sposobnost da se »malo« uzdigne do općeg, da intimno ne ostane privatno nego postane prepoznatljivo, »kao da Majer – bez teatralnosti – stalno traži mjeru između govora i šutnje, između slike i značenja, između nježnosti i one diskretne melanholije koja ne traži sažaljenje, nego sabranost«.

Kako je tijekom večeri istaknuto, značaj albuma je i u tome što povezuje klasičnu poeziju sa suvremenom glazbom, popularizirajući baštinu na moderan način.

Nosač zvuka *Dugih lampa sjaj* prati i knjižica Majerovih stihova s ilustracijama **Ružice Miković Žigmanov**. Realizaciju CD-a financijski je podržao Središnji državni ured za Hrvatske izvan Republike Hrvatske.

D. B. P.

gradsko veče, *Tulipani*, *Siromasi* i druge – izvodili su **Svetozar Nešić**, **Predrag Dmitrović** i **Đorđe Bubnjević**.

Uglazbljeni pjesnici

Nemanja Nešić do sada je uglazbio stihove brojnih pjesnika s prostora bivše Jugoslavije, a CD-ove s pjesmama **Dobriše Cesarića** i **Enesa Kiševića** objavio mu je zagrebački *Croatia records*.

»Čekam da me neki pjesnik sam 'pronađe'. Majer je bio glazbeno obrazovan, u njegovim se stihovima čuje muzikalnost, takva je i metrika, što mi je pomoglo kod komponiranja. Ove su pjesme nastale prije pet-šest godina, čekale su trenutak da ih netko objavi, te mi je veoma drago da je Matica hrvatska to učinila«, kazao je Nešić.

»Hrvatska riječ« i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata na
Sajmu knjiga u Novom Sadu

petak, 20. ožujka (mart)

Novosadski sajam, štand Pokrajinskog tajništva za obrazovanje,
propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

12 sati Zavod za kulturu
vojvođanskih Hrvata

Predstavljanje

zbornika radova

»Hrvati u Boki«

i

knjige »Zapisi Stevana
Ilijevića iz Boke«

13 sati NIU »Hrvatska riječ«

Predstavljanje

knjige »Hrckov kuhar«

Bernadice Ivanković

i

romana »Žig«
Mirka Kopunovića

»Šokicin svit«

Šetnja i najljepše priče o Monoštoru

KUDH *Bodrog* i UG *Podunav* iz Monoštoru organizirali su u nedjelju, 8. ožujka, u Monoštoru program »Šokicin svit«. Kroz šetnju Monoštorom **Anita Đipanov Marijanović** i **Sonja Periškić Pejak** pričale su zanimljive priče o običajima, ljudima, povijesti, legendama i tradiciji ovog šokačkog sela.

Sudionici ove šetnje iz razgovora Anite i Sonje, na šokačkoj ikavici, saznali su kako se nekada zvala koja ulica u Monoštoru, kada se u selu počeo igrati nogomet, kakvi su nekada bili šokački svatovi, kako je izgledao svakodnevni život, gdje je bila tvrđava *Bodrog*... Šetnja je dalje vodila do pčelarstva *Periškić* i etno kuće *Mali Bodrog*, koji su postali dio monoštorske turističke priče.

Šetnja je završena u kući časnih sestara gdje je KUDH *Bodrog* priredio izložbu ručnih radova.

»Ova izložba podsjeća nas na važnost očuvanja naše baštine. Svaki vez, tkanina, ukras nose pečat autentičnosti i ljubavi. Oni su most koji nas povezuje s našim korijenima, našim načinom života koji je cijenio umijeće stvaranja i prenošenja znanja s generacije na generaciju. U svaki komad uložen je trud, vrijeme i srce. Na svjetlo dana iznijeli smo sve ono bogatstvo koje su naše Šokice uradile u svojoj samoći, nakon napornog rada na njivi, u vinogradu, nakon što su završile kućanske poslove«, kazala je otvarajući izložbu predsjednica KUD-a Hrvata *Bodrog Anita Đipanov Marijanović*.

Na izložbi su prikazani heklani ručnih radovi rađeni sredinom prošlog stoljeća i kasnije.

»Čipka je na mnogim dijelovima naše nošnje kao što su *madžarica*, *krilca*, *oplećci*«, kazala je *Đipanov Marijanović*.

U drugom dijelu izložbe prikazani su stolnjaci od *ćenara*, s vezom i bogatom čipkom.

»U osnovi su niti konoplje koje su se nakon obrade mogle koristiti za tkanje, s pet, sedam, devet ili jedanaest reljefa koji

su u samom platnu. Osnovno tkanje je *ćenar*, vez je bogat kao i čipka«, opisuje izložene komade *Đipanov Marijanović* i dodaje da se konoplja ne sije od sredine prošlog stoljeća, pa se danas nošnja ne može šivati od *ćenara*, mogu se samo restaurirati stari odjevni predmeti od tog materijala.

Dio »Šokicinog svita«, bar na kratko, bile su gošće iz Beograda i Sombora i naravno Monoštorke, a ideja je da ovakav način predstavljanja Monoštoru postane dio turističke ponude.

»Ovom turističkom turom želja nam je bila predstaviti koliko su žene bila značajne u monoštorskim kućanstvima. Šetnjom kroz selo i malo neobičnim predstavljanjem Monoštoru kroz razgovor dvije Šokice želimo proširiti našu turističku ponudu. Uz *Bodrog* i UG *Podunav* u osmišljavanju ove ture sudjelovala je i predsjednica UG-a *Urbani Šokci Marija Šeremešić*, koja je pomogla oko zanimljivih priča koje smo odabrali za ovu šetnju«, kazala je tajnica UG-a *Podunav Zdenka Mitić*.

Z. V.

Sjećanje na svećenika Kuchárika

Zrenjaninu. Iste godine postao je kapelan u Zrenjaninu, odakle započinje svoju pastoralnu službu i u Opovu. Od 1991. djeluje kao župnik u Opovu, a pastoralno skrbi i za vjernike u Perlezu i Borči. Preminuo je 23. studenoga 2000. godine.

»Ovaj put u Bratislavu bio je više od samog posjeta – bio je podsjećanje na povezanost povijesti i sadašnjosti, i na značaj ljudi čije djelo i danas živi kroz zajednicu koja ga pamti i nastavlja graditi svoju budućnost, a sada još u većem sjaju za mještane Opova«, zaključuje Željko Horvat.

M. V. R.

U sklopu projekta izgradnje *Male matice* u Opovu organiziran je posjet Bratislavi, gdje je u crkvi Svetog Trojstva posjećen grob svećenika **Jána Kuchárika**.

U Opovu je nedavno započelo novo i značajno poglavlje za hrvatsku zajednicu u Banatu, na temeljima nekadašnje *Kuharikove kuće* – uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća započela je izgradnja *Male matice*.

»Ovaj projekt ima mnogo šire značenje od same gradnje objekta – zamišljen je kao prostor okupljanja i središte očuvanja jezika, kulture i tradicije, svojevrsna mala hrvatska matica na ovom prostoru«, objašnjava predsjednik crkvenog odbora i osnivač Udruge južnobanatskih Hrvata **Željko Horvat**.

Kako navodi, jedna od velikih želja Jana Kuchárika bila je da upravo na tom mjestu nastane prostor koji će služiti zajednici. Danas, izgradnjom hrvatske matice na pomoćnom objektu koji je on svojedobno podigao, ta se želja na simboličan način ostvaruje. Na tom mjestu nastaje značajan objekt koji će služiti budućim generacijama i na koji bi, vjeruju mještani, i sam Kuchárik bio ponosan.

Prema riječima Horvata, želja da se oda počast Janu Kucháriku postoji još od djetinjstva i posjet njegovu grobu u Bratislavi bila je prilika da se ta dugogodišnja želja ispunji, ali i da se u tišini i molitvi izrazi zahvalnost za nasljeđe koje je ostavio zajednici.

Tijekom boravka u Bratislavi, Horvat je skupa sa župnikom **Endreom Nagyem** te **Marinom** i **Magdalenom Dubić** sudjelovao na svetoj misi u crkvi Svetog Trojstva. Tijekom mise držali su njegovu fotografiju kao znak sjećanja i poštovanja prema čovjeku čije je djelovanje snažno obilježilo život zajednice.

Ján Kuchárik rođen je 16. travnja 1964. godine u Belom Blatu. Za svećenika je zaređen 16. rujna 1989. u

Svetište Gospe Snježne - Tekije

KRIŽNI PUT MLADIH

Srijemske biskupije

Ponekad je dovoljno samo krenuti – korak po korak uz Križ, zajedno s drugima koji nose iste brige, pitanja i nađe; možda baš na tom putu otkriješ da te Bog traži bliže nego što misliš.

SUBOTA, 21. 03. 2026.   TEKIJE, PETROVARADIN   OD 14 H

Nakon križnog puta na otvorenom, slijedi sv. misa, druženje, okrepa i kateheza za mlade
Propovijeda i predvodi vjč. Vinko Cvijan, Subotica

Devetnica u čast Svetog Josipa

Devetnica u čast Svetog Josipa u župi sv. Roka u Subotici započela je 11. ožujka i traje do samog blagdana – 19. ožujka. Svaku večer u 17. 30 sati je pobožnost Križnoga puta, krunica ili klanjanje, te prilika za svetu ispovijed, a u 18 sati je sv. misa, propovijed i litanije sv. Josipu. U nedjelju, 15. ožujka, sveta misa će iznimno biti u 17 sati. Teme i propovjednici će se svakodnevno smjenjivati, a tijekom devetnice, 18. ožujka bit će i uobičajeni blagoslov trudnica.

Korizmena tribina u Beogradu

Korizmena tribina na temu »Tri dana koja mijenjaju svijet: liturgija Kristove pashe« bit će održana 20. ožujka u pastoralnom centru *Papa Ivan dobri* u Beogradu, s početkom u 18.30 sati. Na spomenutu temu govorit će dr. sc. vlč. **Nándor Kara**.

Križni put na Subotičkoj kalvariji

15. ožujka – 15 sati, križni put predvode djeca – bit će upiličen živi križni put koji vode župljani Uznesenja Blažene Djevice Marije s Bikova

22. ožujka – 15 sati, križni put predvode mladi

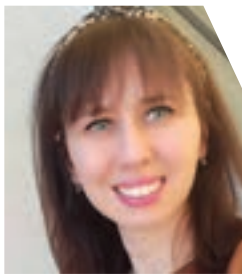
27. ožujka – 20 sati, petak uoči Cvjetnice

29. ožujka – 15 sati, Cvjetnica, križni put predvode obitelji

3. travnja – 10 sati, Veliki petak. Kalvarija je otvorena cijeli dan.

Jerihonsko bdjenje u Subotici

Jerihonsko bdjenje u Subotici u kapelici Crne Gospe kod franjevac bit će organizirano od 13. do 20. travnja. Nakana bdjenja je za obnovu ljudskog i kršćanskog života u Gradu. Svi oni koji se žele uključiti i zauzeti sat klanjanja pred Presvetim mogu to učiniti putem QR koda koji je dostupan na društvenim mrežama Moliitvene zajednice *Proroci*.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Najvažnije je što je čovjeku u srcu

Božja riječ četvrte korizmene nedjelje bogata je poukama za vjernike koji se žele pripremiti za proslavu Kristova uskrsnuća. U prvom čitanju Bog šalje Samuela da pomaže kralja Izraela. Božji odabir novoga kralja čudi prisutne, ali Bog nas ovim poučava nešto važno o sebi (usp. 1Sam 16,1b.6-7.10-13a). Pavao u drugom čitanju poučava Efežane o životu s Kristom, što se treba i u našim životima prepoznati (usp. Ef 5,8-14), dok nas evanđelist Ivan Isusovim čudom ozdravljenja slijepog čovjeka i susretom s farizejima uvodi u njihove namjere da pogube Isusa, te u tim susretima donosi za nas važne pouke (usp. Iv 9,1-41).

Izvanjsko je nevažno za Boga

Kad Samuel dolazi kod Jišaja pomazati nekog od njegovih sinova za kralja, on, vidjevši najstarijeg, prema onom što vidi misli sigurno je taj. No, Bog mu odmah na to dogovara: »Bog ne gleda kao što gleda čovjek: čovjek gleda na oči, a Gospodin gleda što je u srcu« (1Sam 16,7). I na iznenađenje svih za novog kralja odabire najmlađeg, Davida, koji je tada bio još dječak.

U današnje vrijeme kada društvo, više nego ikad, naglasak stavlja na izvanjsko, ove Božje riječi snažno nas podsjećaju da je izvanjsko samo nešto prolazno i nebitno. Čovjek mnogo, čak i previše pažnje pridaje svome uljepšavanju, svome izgledu. Marketing i potrošačko društvo nameću mu neke nestvarne ideale ljepote koje je nemoguće doći, pa on u težnji da ih zadovolji postaje njima opsjednut, ne žaleći ponekad ni novca ni vremena. U toj pretjeranoj brizi za tijelo čovjek potpuno zanemari svoju dušu, a ljepota duše je ono što Bog od čovjeka želi.

Ne želi Bog od nas da se zaneamarimo i zapustimo, ali želi da nam duša bude na prvom mjestu, da se oko nje staramo, da radimo više na

svojoj nutrini, a ne samo na vanjštini.

Isto tako, skloni smo i sami suditi ljudima prema onome što vidimo izvana, ponekad ne dajući ljudima priliku da pokažu tko su u stvari u svome srcu. Kada je Samuel na osnovu izgleda procijenio tko bi mogao biti novi kralj, Bog ga je upozorio da on tako ne gleda. Zato je krajnje vrijeme da i sami više pozornosti posvetimo vlastitoj nutrini, a manje vanjštini, ali i da na taj način promatramo ljude koji nas okružuju.

Djela svjetlosti

Kada se više okrenemo onome što je u nama, to će se poznati i po našim djelima. Pavao piše Efežanima: »Kao djeca svjetlosti hodite – plod je svjetlosti svaka dobrot, pravednost i istina – i odlučite se za ono što je milo Gospodinu« (Ef 5,8b-10). Svi smo po krštenju postali djeca Božja, otkupljeni Kristovom žrtvom, njegovi učenici, kršćani. U našem životu, po našim djelima treba biti vidljivo da njemu pripadamo. Nije nam teško shvatiti što je to što je Bogu milo, sve ono što čovjek čini i kako živi vođen ljubavlju prema Bogu i prema bližnjemu. Svako djelo koje nije odraz ljubavi nije ono što Bog od nas očekuje. Korizma je vrijeme kad želimo biti bolji, drukčiji, pa razmišljamo kako bismo to mogli učiniti. A jedino što je potrebno jest ljubiti i iz te ljubavi djelovati. Jer onaj koji ljubi ne može drukčije nego činiti djela svjetlosti, kao što Pavao govori Korinćanima, ljubav je istinita, dobrotiva, pravedna. Kada nas ona vodi, činimo dobro i živimo onako kako je Bogu milo.

Poučeni Isusovim susretom s farizejima, nemojmo ostati slijepi za Boga i bližnjega jer nam je mnogo dano pa se od nas mnogo i očekuje. Nemojmo zaboraviti koju nam je ljubav iskazao Krist hodeći Križnim putem, pa mu se potrudimo uzvratiti. I ne samo u korizmi, nego uvijek.

Najmanje selo u općini Vrbas

Hrvati u Kosančiću

Na popisu 2002. ih je bilo 8 (4,9% stanovnika), a to je bio prvi popis u Kosančiću kao zasebnom selu, jer je na svim popisima do tada stanovništvo Kosančića bilo pribrojano stanovnicima Savinog Sela

Sa svojih 46 stanovnika, koliko ih je bilo po popisu 2022. godine, Kosančić je daleko najmanje selo u općini Vrbas, ali i u središnjoj Bačkoj. To nije jedini »rekord« za one ljubitelje demografije i općenito geografije Bačke koji misle da je dobro poznaju. Kosančić je selo sa službeno najvećim udjelom Hrvata od svih naselja srca Bačke. Po podacima istog tog popisa, u Kosančiću je bilo popisano dva pripadnika hrvatskog naroda, što onda čini 4,6% stanovništva ovoga naselja. Na popisu 2002. ih je bilo 8 (4,9% stanovnika), a to je bio prvi popis u Kosančiću kao zasebnom selu, jer je na svim

gajala od 1878. pa sve do 1957. godine. Kanal, glavni ponos sela, iskopan 1960-ih godina, dijeli Kosančić na dva dijela. Na desnoj obali kanala su nekadašnja *Uprava* i *Kudjeljara*, te današnjih petnaestak stanovnika. Nekadašnji posjed *Osmak* bio je u vlasništvu veleposjednika **Philippa Machmera**, sve do konfiskacije koncem Drugog svjetskog rata. Zemljište na lijevoj obali kanala bilo je i ostalo u državnom vlasništvu svih ovdašnjih državnih sustava. Nakon rata kratko je na ovom mjestu bila ergela, da bi poljoprivredno dobro ušlo u sastav direkcije poljoprivrednih dobara *Bratstvo-jedinstvo* iz Savinog Sela, a 1953. godine postalo samostalno poljoprivredno poduzeće, koje od 1964. mijenja ime u *Žikica Jovanović Španac*. Pod tim imenom spaja se sa Zemljoradničkom proizvodnom zadrugom *Milan Kuč* iz Savinog Sela. Sadašnji stanovnici, mahom umirovljeni radnici *Milana Kuča*, slažu se da je to bio put propasti Kosančića, koje

popisima do tada stanovništvo Kosančića bilo pribrojano stanovnicima Savinog Sela. Ipak, od sredine XX. stoljeća Hrvati su redovito prisutni među stanovništvom Kosančića, kako se to navodi u evidencijama koje smo u selu pronašli.

Davna prošlost

Današnji Kosančić, nekada stambena kolonija bivšeg poljoprivrednog dobra, naselje je na obali dionice kanala DTD Mali Stapar – Kosančić, smješteno 7 km sjeverozapadno od Savinog Sela. Prvi put se spominje 1884. godine pod nazivom *Rízstelep*, zbog riže koja se tu uz-

je doslovno predalo svu stečevinu ekonomski slabijoj i manjoj zadrugi u daleko većem susjednom selu.

Godine 1947. izgrađena je Osnovna škola *Ivan Kosančić*, a do 1981. godine ovdje su postojala dva odjela četverorazredne nastave, koja su te godine zatvorena zbog malog broja đaka. Tijekom 1960-ih profunkcionirale su i druge infrastrukturne značajke pravog seoskog naselja: kino i kazalište (u istoj zgradi otvorenoj 1962.),

dom zdravlja, trgovina, pekarnica, mesnica i strojarska radionica. *Lenhardtova kudjeljara* postojala je do 1963. U suvremenom periodu poznate industrije iz Vrbasa i Bečeja zakupljuju od države zemlju oko Kosančića.

Hrvatske obitelji

Broj stanovnika Kosančića bio je 1948. godine 236, i u njega su se ubrajali i oni iz širokog kruga salaša koji su postojali u ataru i pružali se u pravcima Ruskog Krstura, Pivnica, Lalića i Kule.

Najveći broj stanovnika doseljavao se u ovo selo u periodu 1946. – 1960. To su bili radnici na dobru, kojima su davani dijelovi dugačkih redova ekonomskih zgrada za stanovanje. U njima su do konca Drugog svjetskog rata bile konjske staje, kasnije pregrađivane u stanove s po dvije spavaće sobe i jednom zajedničkom kuhinjom za dvije obitelji. Nakon rata dolaze i radnici koji su stanovali u barakama. Svega je nekoliko predratnih kuća bilo namijenjeno stanovanju ljudi.

Dobra povijesna evidencija svih stanovnika Kosančića ne postoji, pa smo se poslužili pronađenom i spašenom evidencijom posjeta kosančićkoj ambulanti koja je spašena iz ruševne napuštene zgrade. Godine 1964. su, primjerice, pomoć liječnika u Kosančiću tražili članovi hrvatskih obitelji: Brnadić, Čulić, Demković, Govorković, Horvat, Lauc, Matić, Milić, Sabol, Sarajkić, Sokanović, Šarić, Špoljar i Zubac. Sve su one podrijetlom iz BiH. Uz obitelji srpskog, crnogorskog, ukrajinskog i mađarskog podrijetla, čijih je pripadnika bilo više, te pojedine Slovence, Poljake i Bošnjake, dade se zaključiti da je ovo naselje nacionalno bilo vrlo raznoliko nakon Drugog svjetskog rata. Koristeći analogiju s tadašnjim brojem stanovnika i nacionalnom strukturom prilikom prvog popisa, može se zaključiti da je tih godina procvata Kosančića Hrvata bilo oko 10%. Dio hrvatskih obitelji ima svoje pokojne članove pokopane na groblju u Savinom Selu, a dio ih se, po podacima mještana, odselio u inozemstvo. Ostali su članovi obitelji Maletić i Jelačić, današnji stanovnici.

Svjedočanstvo križa u žbuki

Evidencije Katoličke crkve bilježe današnji Kosančić kao filijalu župe u Kuli, a pred Drugi svjetski rat filijalu Savinog Sela, koja je 1942., primjerice, brojala 70 rimokatolika i 103 grkokatolika. Pisanih podataka o bogoslužnom objektu nema, no **Béla Pesnyák**, nekadašnji župnik u Kruščiću i Crvenki, navodi da je na Kosančiću postojao molitveni dom posvećen sv. Stjepanu Ugarskom od 1933., kada je posvećen, pa do 1980-ih kada je napušten zbog nekog spora. Sadašnji župnik u Kuli **György Juhász** sjeća se oltara sv. Stjepana koji je premješten s Kosančića u sadašnji molitveni dom u Savinom Selu. Fragmentarne zapise o objektu koji je služio Katoličkoj crkvi upotpunjuje suvremena činjenica da se kuća u središtu sela jedan dio ponosi utisnutim križem u žbuki iznad ulaznih vrata. Svi koje smo pitali znaju da se tu nalazila »crkva«, no niti jedna druga činjenica o njoj lokalno

nije poznata. Groblje u Kosančiću je preorano 1960-ih godina.

Kosančić danas djeluje kao uspavano naselje vremenih ljudi, životno uglavljenih u njega, kao i onih koji ovdje dolaze vikendom obnoviti iskonsku ljudsku povezanost sa zemljom (obradom vrta) i vodom (pecanjem, kupanjem i vožnjom kanalom). Postoje turističke ambicije – jedan novi namjenski objekt se izdaje za potrebe odmora, a drugi gradi da bi to postao. Postoji i vikendaška »pohlepa« za prirodom, pa se čuju strahovi od devastacije mira na koji su ljudi u Kosančiću odavno naviknuli. Postoji, iznad svega, poznata ljudska čežnja za »starim boljim vremenima« i deprimirajući materijalni ostaci istih u vidu napuštene i polusrušene infrastrukture nekada obećavajuće ruralne sredine.

Marko Tucakov

Država će pomoći Hrvatima

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Državne zajednice Srbije i Crne Gore spremno je pomoći određene projekte hrvatske manjinske zajednice u ovoj godini, izjavio je ministar *Rasim Ljajić* tijekom sastanka koji je, na vlastiti zahtjev, održao u srijedu u Beogradu s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća. U tom smislu ministar Ljajić je zatražio da se idućih dana Ministarstvu dostave prijedlozi o tome što bi i u kojoj mjeri moglo biti financirano od strane Državne zajednice, a posebnu zainteresiranost pokazao je za pomoć u organiziranju jedne značajne manifestacije koju Hrvati sami odaberu. Predložio je, također, da Hrvati u SCG predstave srbijanskoj javnosti u Beogradu svoje stvaralaštvo u oblastima kulture, umjetnosti i tradicije na manifestacijama koje bi trajale više dana, a izrazio je i namjeru da Ministarstvo sudjeluje u sufinanciranju dječjeg podlistka »Hrvatske riječi« – Hrcka. U delegaciji hrvatske zajednice sastanku u Beogradu prisustvovali su predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*, potpredsjednik HNV-a *Branko Horvat* i direktor NIU »Hrvatska riječ« *Zvonimir Perušić*.

(H. R.)

Izgubljena godina

Prije točno godinu dana, 12. ožujka 2003. godine, na ulasku u zgradu Vlade u Beogradu ubijen je srbijanski premijer Zoran Đinđić. Toga dana na istom ovom mjestu konstatare smo kako je »ubijen čovjek koji je simbolizirao europsku orijentaciju Srbije, zagovarao njenu brzu tranziciju i što skorije priključenje kompoziciji normalno uređenih zemalja na kontinentu«. U tom je tekstu također izražena strepnja, kako bi se »hicima atentatora cijela zemlja mogla vratiti u stanje iz kojega se teško i sporo izvlačila u posljednje dvije i pol godine. A to je stanje sveopće nesigurnosti, nepredvidljivosti i beznađa«. Ako je cilj atentatora bio promijeniti opći kurs Srbije, u tome se očito uspjelo. Godinu dana nakon

ubojstva Srbija je dalje od Europe nego što je bila tada, nova srpska Vlada sastavljena je od žestokih Đinđićevih kritičara, zatežu se odnosi sa svijetom i svjetskim silama, prkosi se Haagu, Miloševići ljudi vraćaju se na pozicije, ukida se Zakon o lustraciji, Kosovo je opet jedan od političkih aduta, odvjetnici, koji brane optužene za ubojstva, ne silaze s malih ekrana, cijena kruha iznova je aktualna... I, da... ponovno se planira proizvodnja novog »juga«, inače nedavno proglašenog u svijetu najgorim autom stoljeća. Za sve ono što se u ovoj zemlji događa ne samo u posljednjih godinu dana, nego i desetljeće i pol unazad, nema racionalnijeg objašnjenja osim da tu jednostavno nema kritične mase za Europu. Ne postoji većina koja bi bez kompromisa krčila put k vrijednostima zapadne civilizacije. Jer, da ta većina postoji, političkim bi oligarsima bilo gotovo nemoguće ne poštovati njenu volju. Nove se vlasti uporno pozivaju na volju građana i potpuno su u pravu. Izabrao ih je narod na neposrednim i korektnim, demokratskim izborima. I što se sad tu može?

(Z. P.)

Spona između dviju država

Hrvatsko akademsko društvo osnovano je 20. studenog 1998. godine, a registrirano je 11. siječnja 1999. godine, kada je započelo sa svojim radom. Prvi predsjednik bio je *mr. Josip Ivanović* a u drugom četvorogodišnjem mandatu za predsjednika je izabran *Dužo Runje*, s kojim smo razgovarali o tome što se planira raditi u HAD-u u ovom periodu. »Vrijeme kada smo osnovali HAD i sadašnje u mnogočemu se razlikuju. Danas je drugačije političko ozračje, postoji Hrvatsko nacionalno vijeće, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini se konsolidirao i ojačao, i može se reći da je politička scena hrvatske zajednice artikulirana. Kad je osnovan, HAD je bio spona između dvije države, Hrvatske i Srbije, bar što se tiče intelektualaca, i to u vrijeme kad su bili porušeni svi mostovi. Okosnica rada do sada su bili međunarodni znanstveni skupovi i okrugli stolovi i zahvaljujući takvoj profiliranosti u hrvatskoj zajednici, a i van nje, HAD je dobio svoj prostor. Sad je HAD etabliran kao udruga koja je služila afirmaciji intelektualaca Hrvata iz Srbije i koja je povezivala ljude iz Srbije i Crne Gore.«

(J. D.)

Održan peti aktiv učitelja hrvatskih odjela

Potrebna je jasna strategija obrazovanja

Aktiv učitelja hrvatskih odjela održao je svoju petu sjednicu, na kojoj su poručili učitelja sudjelovali i *Dužo Runje*, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za obrazovanje i *Ivica Stipić*, ravnatelj Odjela za obrazovanje HNV-a. Aktiv učitelja informiran je o odlukama

usvojenim na skupštini HNV-a u vezi s obrazovanjem. Dužo Runje je istaknuo da će se poduzeti konkretni koraci za dopunsku izobrazbu učitelja na Učiteljskom fakultetu u Osijeku, te se trebaju odrediti osobe koje će polagati lektorat iz hrvatskog jezika. Također je istaknuo i da se treba izraditi jasna strategija izobrazbe na hrvatskom jeziku s kojom će se obratiti nadležnim ministarstvima u Republici Hrvatskoj, koja je zainteresirana izdvojiti sredstva jer je pitanje obrazovanja od strateškog značaja za hrvatsku zajednicu.

Kao trenutne potrebe za poboljšanje kvalitete rada potrebno je osigurati svakom učitelju određenu literaturu (rječnik hrvatskog jezika i drugo), a i osigurati lekturu za učenike. Sljedeće pitanje koje treba

staviti na dnevni red jest obrazovanje na hrvatskom jeziku u višim razredima osnovne škole i u srednjoj školi, odnosno Gimnaziji. Učitelji su na dnevnom redu imali i pitanje upisa prvaka u osnovne škole, te je dogovoreno da će se organizirati sastanci za zainteresirane roditelje.

Fast food

Brza hrana, kako bi to u najprostijem prijevodu značilo, stečevina je modernog doba u kome se brzo živi i nema se dovoljno vremena za pripremu i spravljanje klasičnih jela. Ubrzani tempo progutao je tzv. klasičnu kuhinju (sjedjenje i guštanje za stolom) i izbacio je novi trend, tzv. jedenje s nogu. I naravno, kao i svi ostali suvremeni noviteti, ubrzo se odomaćio i na našim gradskim prostorima. Među prvima otvoreni su Hamby (na Korzou, u sklopu zgrade Narodnog kazališta) i objekt brze hrane u maloj ulici kod srednje kemijske škole *Lazar Nešić*, a omladina i oni nešto stariji počeli su svakodnevno poručivati hamburgere, tortilje, pancerotije, tople sendviče i sl. Posebno tijekom vikenda, kada je brza hrana bila idealan obrok za premošćivanje »noćne gladi«. Stvarali su se veliki redovi i strpljivo čekale porudžbine do tada posve nepoznatih talijanskih i španjolskih specijaliteta rađenih u kombinaciji tijesta i pratećih dodataka (rajčica, sir, šunka i dr.). I ma koliko da ste bili siti od domaće (čitaj mamine ili bakine) hrane, uvijek se našlo mjesta za još jedan egzotičniji brzi zalogaj. Jedinu problem jedenja s nogu predstavljala je velika mogućnost »zaflekavanja« (najčešće kečapom ili majonezom) večernje garderobe. Mrlje na svečanim izlaznim košuljama i trapericama (momci) i bluzama i haljinama (djevojke) dokazano su ih odavale pri povratku doma. Uz ovaj novovremenski trend, postojao je i jedan stariji i ne tako klasični *fast food* obrazac. Pekara kod benzinske crpke pored Hitne pomoći počela je osamdesetih godina prošloga vijeka otvarati svoja vrata tijekom kasnih noćnih sati i prodavati lepinje namazane mašću i burek (dodatak crvene mljevene paprike po želji). I ta novina je postala izuzetno popularna, pa se nakon izlaska

u diskoteke *Bunjevačko kolo* i *Largo* noćni izlazak gotovo obvezno završavao s toplom, masnom pekarskom delicijom. Lepinje su se rezale na četvrtinu ili polovinu, a bilo je »junaka« koji su mogli pojesti i cijelu. Također, među momcima znali su se često organizirati i okršaji u jedenju (lepinja ili bureka), a poraženi su morali podmiriti ceh konzumiranih jedinica. Dodatnu atrakciju činio je, tijekom svoje sezone, i mladi luk, koji se mogao kupiti uz masne lepinje. Koncem osamdesetih u Suboticu je stigao i prvi giros (*Calypso*, u malom tržnom centru preko od robne kuće *Centar*) i počela je svojevrsna pomama za ovim grčkim specijalitetom (ostala sve do danas).

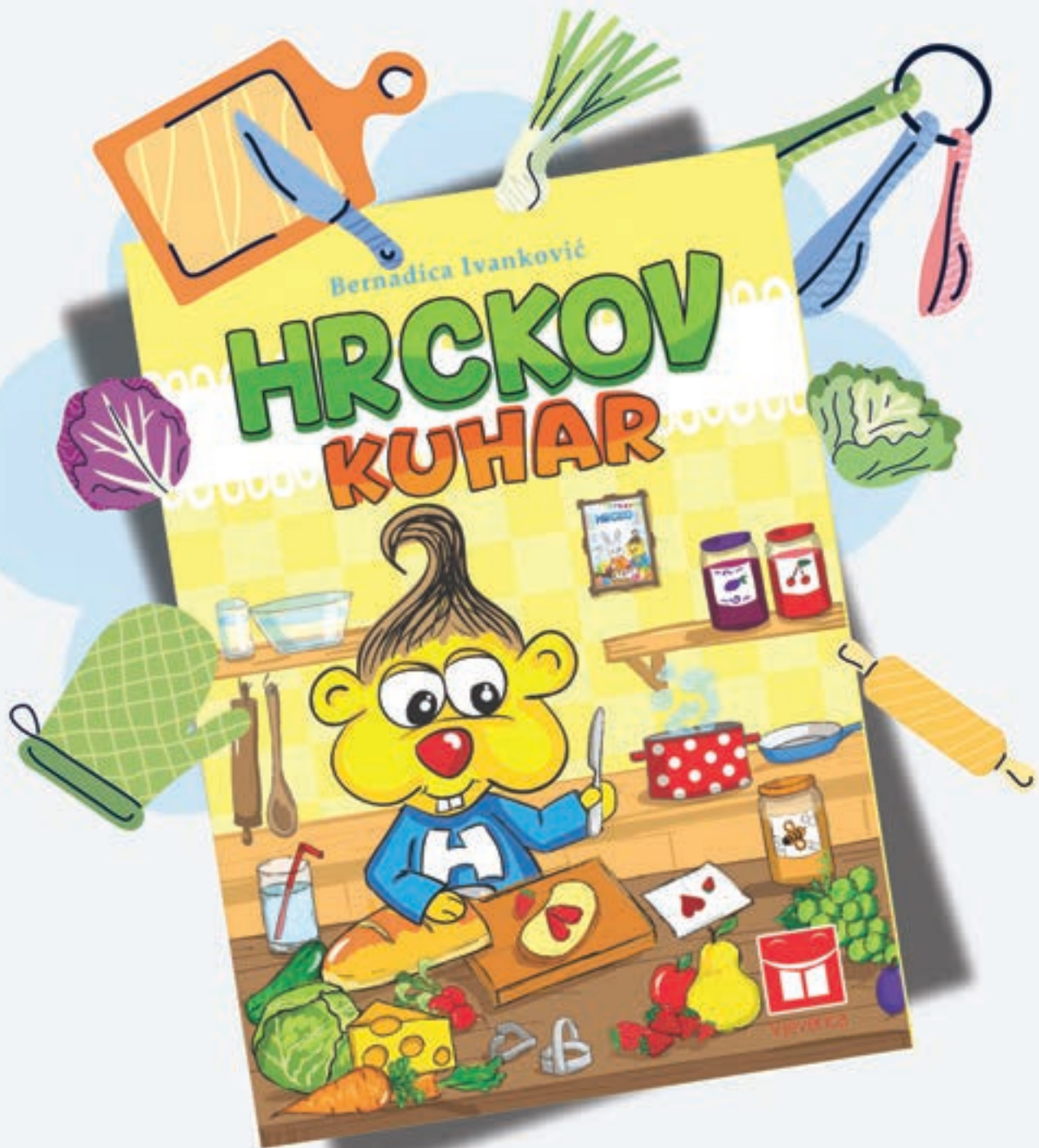
»Vesternizovana subotička omladina znala je za brzu hranu iz američkih filmova i serija. Mada su naša ugostiteljska poduzeća pokušavala odgovoriti na ovaj izazov nekakvim mliječnim restoranima, od 'fast fooda' jedino je 'hot dog' uspio probiti se do nas. Daleko od toga da smo bili gladni. Bili smo željni onoga što i sami Amerikanci zovu 'junk food', ali to nisu mogli shvatiti oni koji su vodili ugostiteljstvo. Sve je moralo sačekati privatnu inicijativu«, rezimira arhivist i veliki poznavatelj subotičkih prilika **Dejan Mrkić Lansky**.

Tako je Suboticom zavladała svojevrsna *fast food* revolucija i ostala »na vlasti« do današnjih dana. Otvarale su se potom brojne hamburgije (u svim dijelovima grada) i mnoge od njih i danas uspješno posluju. Jer mladi, pored svih svojih dnevnih obveza, nemaju više vremena za klasičnu prehranu. A primamljivi mirisi privlače i one starije...

D. P.

HRCKOV KUCHAR

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

kada?

23. ožujka 2016.

19 sati

vrijeme

HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica

Podsjetnik za kviz *Čitam i skitam*

Nešto više od dva tjedna ostalo je za sudjelovanje u kvizu *Čitam i skitam* koji i ove godine organizira Gradska knjižnica Subotica. Kviz je namijenjen učenicima osnovnih škola s područja Grada Subotice, a sudjelovanje je individualno. Uvjet za sudjelovanje je članstvo u Gradskoj knjižnici Subotica – Dječjem odjelu ili nekom od ogranaka. Tijekom trajanja kviza članarina iznosi svega 300 dinara, pa u ovome periodu možete produljiti članstvo.

U kvizu mogu sudjelovati učenici osnovne škole podijeljeni u dvije dobne skupine: od 1. do 4. i od 5. do 8. razreda. Za svaku dobnu skupinu pripremljen je materijal za čitanje i upitnik sa zadacima koji se može preuzeti na Dječjem odjelu Gradske knjižnice Subotica, u svim ograncima, kao i na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Subotica (subiblioteka.rs) i na Facebook profilu (Gradska biblioteka Subotica-nova).

Budući da se ove godine obilježava 200 godina od rođenja **Carla Collodija**, sudionici kviza nižih razreda družit

će se s nestašnim drvenim lutkom iz istoimenog romana *Pinocchio*. Potrebno je pročitati ulomak »Geppetto ponovno načini Pinocchiju noge i proda kaput kako bi mu kupio početnicu« i odgovoriti na pitanja.

Ujedno, ove godine obilježava se i 150 godina od rođenja i 110 godina od smrti **Jacka Londona**. Stoga učenici viših razreda trebaju pročitati ulomak iz VI. odjeljka knjige *Zov divljine* »Od ljubavi prema čovjeku« i odgovoriti na pitanja.

Popunjene upitnike treba predati na Dječjem odjelu ili u nekom od ogranaka. Rok za predaju je 31. ožujka. Svi ispravno popunjene upitnici sudjeluju u javnom izvlačenju brojnih nagrada koje će biti održano 2. travnja na Međunarodni dan knjige za djecu.

Popis nagrađenih učenika bit će objavljen u sredstvi-
ma javnog informiranja, školama, na Dječjem odjelu i u ograncima te na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Subotica (subiblioteka.rs) i na Facebook profilu (Gradska biblioteka Subotica-nova).

Dakle, ne preostaje vam ništa drugo nego se aktivirati, pročitati tražene ulomke i točno odgovoriti na upitnik. Iz Gradske knjižnice najavljuju kako će i ove godine biti osigurane brojne i vrijedne nagrade. Sretno svima!

Ž. V.

Uspjesi učenika

Unedjelju, 8. ožujka, u OŠ *István Kizur* u Subotici održano je okružno natjecanje iz matematike, a uspjeh učenika cjelovite nastave na hrvatskom jeziku je sljedeći:

5. razred

Sunčica Barbulović – OŠ *Matko Vuković*, pohvala – mentorica **Nevenka Tumbas**

6. razred

Emilija Tonković – OŠ *Ivan Milutinović*, II. mjesto – mentorica **Vedrana Cvijin**

Magdalena Molnar – OŠ *Matko Vuković*, pohvala – mentorica **Nevenka Tumbas**

7. razred

David Tikvicki – OŠ *Matko Vuković*, II. mjesto (nitko nije osvojio prvo) – mentorica **Nevenka Tumbas**

Roko Piuković – OŠ *Ivan Milutinović*, III. mjesto – mentorica **Vedrana Cvijin**

8. razred

Filip Šarčević – OŠ *Matko Vuković*, III. mjesto – mentorica **Nevenka Tumbas**.

Republičko natjecanje iz vjeronauka

U subotu, 7. ožujka, kolegij *Emmaus* u Mužlji bio je domaćin Republičkog finala katoličkog vjeronaučnog natjecanja koje je prvi puta akreditiralo Ministarstvo prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja. Na natjecanju je sudjelovalo 38 učenika iz cijele Srbije, a prvo mjesto u kategoriji sedmih i osmih razreda osvojile su **Marija Kujundžić** i **Katarina Vukadinović** iz OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – mentorica je vjeroučiteljica **Vesna Huska**.

Too optika
DR. TOŠA
551-045
Subotica, kod glavne pošte.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezer«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4348
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI VEZANIH ZA UNAPRJEĐENJE SIGURNOSTI OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE – NABA-VA OPREME U 2026. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan od 6. ožujka do 9. travnja 2026. godine.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 17. 3. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorkom u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijedom u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Svinje kroz svijet

Od trapeze do tirkiza

Nisam planirala putovati svijetom prateći svinje, ali sam im odlučila dati geografske odrednice. Za promjenu, mimo trapeze. A ako se pitate zašto, kriva je izložba koja nosi naziv »O svinjama sve najljepše«, s koje su mi ostale razglednice koje sam uramila i sada mi te svinje »vise« u dnevnom boravku, fasciniraju me i inspiriraju.

Svinjsko nadahnuće

Od šuma u kojima se čuje šuštanje lišća pod papcima, do sunčanih mediteranskih brežuljaka gdje se suši pršut, pa sve do tropskih plaža na kojima svinje plivaju u tirkiznom moru, ova životinja pojavljuje se ondje gdje je najmanje očekujete.

Svinja nije samo domaća životinja. Ona je ekonomska snaga, kulturni simbol, politički razlog sukoba i, u nekim krajevima, potpuna nepoznanica. Krenimo redom.

Anadolija i daleki istok za početak priče

Negdje na prostoru današnje Turske, prije oko 9.000 godina, ljudi su prvi put počeli pripitomljivati divlje svinje. Sličan proces odvijao se i u Kini. Zamišljam prva sela, prve ograđene prostore, prve pokušaje da se divlja životinja približi čovjeku. Svinja je bila idealan suputnik, prilagodljiva, otporna i sposobna preživjeti u raznim klimama. Dok su ljudi migrirali, svinje su putovale s njima. Tako su postale globalne prije nego što je globalizacija uopće postojala.

U Španjolskoj svinja nije samo životinja. Ona je gastronomija, ritual i tradicija. U hrastovim šumama Ekstremađure iberijske svinje slobodno pasu i hrane se žirom. Iz tog suživota prirode i uzgoja nastaje jamón ibérico, proizvod koji je gotovo kulturna institucija. Ondje se prvi put osjeti da je svinja postala identitet jednog kraja. Ona oblikuje pejzaž, turizam i ponos lokalnog stanovništva.

Dalje, stižemo na Balkan gdje je svinja prepoznata kao ekonomija i običaj. Na prostoru Srbije svinje su nekada bile temelj gospodarstva. Toliko važne da je početkom 20. stoljeća izbio trgovinski sukob s Austro-Ugarskom, poznat kao »svinjski rat«. U ruralnim dijelovima Hrvatske i Srbije i danas postoji tradicija svinjokolje, događaj koji je više od pripreme hrane. To je okupljanje, dijeljenje posla i priča, prijenos znanja s generacije na generaciju.

Posebnu pažnju privlači mangulica, kovrčava pasmina koja se uzgaja u Mađarskoj i Srbiji. Njezina neobična dlaka i kvalitetno meso učinili su je gotovo zvijezdom među autohtonim pasminama.

Svinja kao simbol sreće

U Kini svinja ima posebno mjesto u simbolici. U kineskom horoskopu predstavlja bogatstvo, sreću i prosperitet.

U tradicionalnim ruralnim zajednicama broj svinja u dvorištu bio je pokazatelj sigurnosti obitelji. Danas je Kina najveći proizvođač i potrošač svinjskog mesa na svijetu, ali simbolika je ostala, svinja znači stabilnost.

A onda dolazimo do prostora gdje svinja gotovo da ne postoji. U islamskim zemljama poput Saudijske Arabije i Irana konzumacija svinjetine vjerski je zabranjena. Slična tradicija postoji i u judaizmu, pa je svinjetina povijesno izbjegavana u Izraelu. Tamo svinja nije dio pejzaža, niti ekonomije, niti svakodnevice. I upravo ta odsutnost govori jednako snažno kao i njezina prisutnost drugdje.

Divlje svinje, između romantike i problema

U šumama diljem Europe divlje svinje i dalje slobodno lutaju. One su dio ekosustava, ali ponekad i izazov za poljoprivredu. U Australiji su pak invazivna vrsta i predstavljaju ozbiljan ekološki problem. Ista životinja, u jednom kontekstu zaštićena, u drugom nepoželjna.

Svinje koje plivaju

Najneobičniji susret sa svinjama dogodio se na otočiću Pig Beach u sklopu Bahama. Tamo svinje plivaju u kristalno čistom moru i dočekuju turiste poput domaćina. Nitko sa sigurnošću ne zna kako su ondje završile. No danas su simbol destinacije i dokaz koliko je odnos čovjeka i životinje ponekad neočekivan.

Na kraju shvatim da ovo putovanje nije samo o svinjama. Riječ je o ljudima. O našim vjerovanjima, ekonomiji, gastronomiji i identitetu. O tome što jedemo, što zabranjujemo, što slavimo i čega se odričemo. Svinja je tiha suputnica civilizacije. Prati nas tisućama godina, kroz šume, sela, gradove i plaže. I gdje god se pojavi, ostavlja trag.

GKM

Dinamo pobjegao na plus 10

Modra promocija na Poljudu

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

Iako je do kraja šampionata 1. HNL ostalo još 11 prvenstvenih kola i zbilja mnogo bodova u igri, čini se kako je nedjeljna pobjeda *Dinama* protiv *Hajduka* (3:1) u Splitu raščistila sve dileme glede novoga prvaka Hrvatske. *Modri* su otišli na velikih deset bodova prednosti ispred *bilih* i kako stvari stoje ova pobjeda je i svojevrsna promocija povratka šampionskog pokala u vitrine na Maksimiru.

Plava pijavica u prvom dijelu

Nogometaši *Hajduka* nisu se još pristojno ni zagrijali, a na semaforu je u 11. minuti već, golovima **Zajca** i **Vidovića**, bilo velikih 2:0 za goste iz Zagreba. Iako je bio sunčan, lijepi dan bez ijednog oblaka, nad Poljudom se nadvila plava pijavica i u trenu raspršila sve nade *Hajduka* u mogući povratak u borbu za naslov. Na trenutak se u 28 minuti »razvedrilo« nakon gola **Pukštasa** i za smanjenje rezultata na 1:2, ali se sve deset minuta kasnije, pogotkom **Bakrara** ponovno zatamnilo. I ostalo tako do kraja derbi susreta na Poljudu. Telegrafski kratko to bi bio cijeli opis susreta koji je, začuđujuće, protekao u vrlo fer

sportskoj atmosferi. Bez teških faulova, brojnih žutih kartona i isključenja. Jedino je nakon još jednog proljetnog poraza momčad *Hajduka* i definitivno isključena iz utrke za naslov prvaka.

Činjenice kao potvrda kvalitete

Situacija na prvenstvenoj tablici najjačeg ranga hrvatskog klupskog nogometa apsolutno opravdava činjenicu kako je *Dinamov* igrački kadar uvjerljivo najbolji i najkonstantniji na domaćim travnjacima. Širok spektar jednako kvalitetnih igrača objektivno je nadmoćno superioran za sve protivnike u 1. HNL, a nedavno ispadanje iz europskih natjecanja (Liga Europe) dodatno olakšava put prema osvajanju još jednog šampionskog pokala. Konačno, bez obzira na ispadanje iz Europe, momčad trenera **Kovačevića** uspjela je u regularnom dijelu izboriti plasman među 24 najbolja kluba drugog razreda Starog kontinenta i osvojiti dodatne bodove za svoj konačni euro koeficijent koji bi i te kako mogao igrati važnu ulogu u predstojećim ljetnim kvalifikacijama za Ligu prvaka. Projekt koji je započeo novi predsjednik **Boban** počinje se ostvarivati,

prije svega povratkom šampionske krune, a ostatak prvenstva trebao bi poslužiti kao pokušni poligon u pripremama za veća iskušenja. *Modri* su također ušli u polufinale nogometnog Kupa i u najmasovnijem nogometnom natjecanju slove za glavnog favorita.

Hajdukova istina

U novo proljeće *Hajduk*, nakon još jednog izgubljenog derbija na svom travnjaku, ulazi s minus 10 bodova zaostatka i mora se pomiriti sa sudbinom gubitnika. Drugo mjesto ne bi trebalo dolaziti u pitanje, a samim tim je i osigurana euro viza za kvalifikacije sljedećeg izdanja Lige konferencije. Preostalih jedanaest prvenstvenih susreta idealna je prilika za afirmaciju mladih nogometaša iz domaćeg pogona, što je i najveći dobitak *bilih* u ovoj sezoni. Za razliku od drugih prvoligaških momčadi *Splićani* imaju bogatstvo mlade svlačionice koja tek treba pokazati svoju kvalitetu. Poučeni primjerom **Luke Vuškovića**, najskupljeg izlaznog transfera u povijesti *Hajduka (Tottenham)*, a danas nogometaša za kojeg se interesiraju najveći klubovi poput *Barcelone* i *Bayerna*, treba se nastaviti s daljnjim radom u tom smjeru. Ne zaboravimo, upravo je njegova generacija igrala u finalu omladinske Lige prvaka. A naslov prvaka Hrvatske? Pa doći će i taj dan...

D. P.

TENIS

Velika pobjeda Ružić

Najbolje plasirana hrvatska tenisačica na WTA ranking ljestvici **Antonia Ružić** zabilježila je veliku pobjedu u 2. kolu velikog turnira u Indian Wellisu (popularni »peti« Grand Slam) protiv Kineskinje **Zheng**, aktualne olimpijske pobjednice iz Pariza 2024..

Foto: HINA

RUKOMET

Kuzmanović u Magdeburgu

Vratar hrvatske rukometne reprezentacije **Dominik Kuzmanović** potpisao je petogodišnji ugovor s *Magdeburgom*, vodećom momčadi njemačkog prvenstva i braniteljem naslova u rukometnoj Ligi prvaka. Zanimljivo, u njemačkoj momčadi branit će skupa s kolegom iz reprezentacije **Matejom Mandićem**.

POGLED S TRIBINA

Povratak

Tijesnom, ali posve zasluženom pobjedom protiv momčadi FMP (77:73) košarkaši *Spartak Office Shoesa* vratili su se u pobjednički ritam i učvrstili vodeću poziciju na tablici tzv. ABA Lige gubitnika. Naime, po novom sustavu natjecanja prve dvije momčadi iz ovog ligaškog stupnja stječu pravo igranja protiv sedme i osme momčadi u konačnom plasmanu ABA lige pobjednika i samim time povratka u borbu doigravanja za naslov prvaka. Istina, ima se još dosta igrati, ali je ova pobjeda protiv FMP-a, jednog od izravnih konkurenata za prva dva mjesta, bila i više nego važna. Prije svega zbog stabiliziranja momčadi nakon nekoliko poraza i činjenice kako se u nastavku ovog ranga natjecanja više ništa ne može prepustiti slučaju. Gubitak četvrte pozicije u prvom dijelu regularne sezone i te kako je ostavio traga na momčad trenera **Jovanovića**, ali veličina se ogleda upravo u sposobnosti da se loše brzo zaboravi i nastavi s dobrim. Predstojeći susreti protiv *Splita* (doma), *Borca* (gostovanje), *Krke*

(doma), *Studentskog centra* (doma), FMP (gostovanje), *Krke* (gostovanje), *Borca* (doma) i *Splita* (gostovanje) prilika su za brušenje forme i uigravanje momčadi s novim igračima (**Gegić** i **Coleman Jones**). Prema prikazanoj igri i nespornoj kvaliteti, momčad iz Dudove šume trebala bi imati mjesto među osam najboljih u ABA ligi.

D. P.

Foto: subotica.com/ Damir Vujković

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Gazdin nauk sinu

Umotvorine

- * Kada staneš uz sebe, i drugi će stati.
- * Djeca vide magiju zato što je traže.
- * Neodgovaranje je također odgovor.

Vicevi, šale...

- Fali li netko? – pita šofer na graničnom prijelazu.
- Svi šute, a tek će jedan nakon deset minuta:
- Majstore, nema moje žene, ali mi ne fali.
- Oprostite, pošto su ove cipele?
- 32.999 dinara.
- Dajte mi 100 grama!

Aforizmi

- * Mi ekstremno tolerantni ljudi pucamo samo jednom. Isto ekstremno.
- * Svi su stručnjaci za tuđe greške, a za svoje nemaju vremena.
- * Ljudi mijenjaju tenisice svake sezone, a uvjerenja nikad. I onda se čude zašto stalno gaze po istom blatu.

Vremeplov – iz naše arhive

Orkestar HKC-a *Bunjevačko kolo*, 2006.

Ritko je nač čovika, koji zna šta je dosta, a među gazdacima je najmanje taki.

Bio jedan koji nije znao na kolikom bogatstvu leži, al mu je uveče žao leć, jel bi da i priko noći teče. Kad uzima, onda mora više zavatit pa makar umro; kad daje, ruka bi mu se osušila da bar malčak ne zakine. Kod njeg nije radio nadničar kojem ne bi osto dužan. Ako već mora sve platit, al bar nek nije oma, da se još malo griju kod njeg tuđi novci. I uvijek nađe izgovora: sad nema dosta sitni novaca, sad je sin pono ključ u varoš i već on nađe kaku ispriku.

Imo je sina jedinka. Tom je uvijek punio uši s naukom kako triba kuću teć, ko da će onaj umrit od gladi kad ostane sam u tolikom bogatstvu.

Jedared idu nji dvojca na salaš, al pišce da konje ne moraju zobit. Otac sinu baš pripovida kako triba plaćat nadničare.

– Ništa to što se oni roguše, ti samo gledaj da zadržiš što više možeš. Posli prođe vrime, pa jednom dosadi da ti dotrčava za to malo novaca, drugi se otseli, treći umre, a tebi od tušta sitnog na kraju ostanu debeli novci.

Baš su bili u tom razgovoru kad iza oklinka niknu niki berači kuruza. Đipili ljudi čim su ugledali gazdu. Kako ne bi kad je med njima i taki kojima već godinama privlači medenu uzicu za ono malo zarade što njim je zadržo.

Oni se najedared spremili da ga dočekaju na pripuš, al ni gazda nije vrebac koji se prvi put našo prid takom fračkom. Čim je vidio prvu glavu iza oklinka, on sina za rukav i ode u kuruze.

– Drž se zečijeg traga! Iz kuruza na strniku, sa strnike u druge kuruze, a oni nek nas traže duž puta.

Ne govori pa da posli trči, već trči i govori, a sin za njim. Zaukali se ko dva kobe na piliće, al kad su se dovatili prve strnike, sin najedared zasto i sad on trza oca za rukav.

– Šta ti je? Jesi lud da zastaješ?!

Otac se nakosirio, a sinu zastala rič, pa samo pokaziva prida se.

Na strniki se skobila dva bika, pa će se bost rogovima baš ispid nji dvojce. Što će njim pripričit put, ni to nije šala, al su se najedared uzbunili od šuškanja kuruza, manili se jedan drugog, pa se spremaju ovamo na gazdu i sina.

Ko se ne bi ustravio?! El čudo što se gazdinom sinu najedared nije bižalo od nadničara uza sav ocov nauk? Sin ne bi priko strnike već natrag kroz kuruze na put, med ljude, al kad je otac to vidio, zgrabio sina i povuči njeg:

– Luda glavo, s bikovima ćemo mi izać na kraj i brez novaca, al s onima tamo borame nećeš!

Pričao Ivan Vilov
Bečarski poso, 2014.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Priživit

Probudim se u koje doba noći iz ničeg. To mal kike mi se oznojilo a tutnji u glave i crce luplje. »Šta j sade ovo?«, u sebe ću. I sade ne znam kuću sasobom a ova moja pored rči, testeriše. Odjedanput se okreće pa mi prasne rukom po labrta. Pa stane i koda ne diše, koda ni živa a ja s ponadam da neće više rkat. A ona zarokće koda pakli. Ni prošlo mlogo rdne mi nogom. Isapim u sebe: »Da j priživit ovu noća pa ću priko dana vala nač mal mira i odrimat«. U glavu mi dolazi svašta. Ne mož zaspavat. Ope u sebe isapim: »Marne kolik imaš godina dobro da s još živ. Šta s sve priživio Izduraćeš i ovo do ujutru«. Ni sam ne znam zašto u pamet mi dođe strinka Đula. Vala zato što j cili život uspila priživit. Otkad ju znadem divani: »Da mi umrit. Dosta sam se patila. Nek mi dragi Bog već jedanput primi«. Al sitim se i da j čim kašljucne jel ju šta god zabolj oma žurila kod doktora. Bome od onog da mi umrit časkom došlo da j priživit. Ta ko b umro? Odavno ne virujem u taj divan: »Da mi umrit«. Neće san na oče nikako i odjedanput mi sine šta sam se probudio. Oma se ope počo znojiti. Čeljadi, sanjo da j rat. Da letu avijoni, spadu bombe, strka u selu. Uh. To j cigurno od tog sokočala od televizije. Digod okreneš ono od rata divan. Od velikog gledanja vala mi došlo u glavu pa već i sanjam ratovanje. Ta televizija koliko j dobra tolik i ni. Rat od nas ohohooo al bome na nje kad glediš koda ti u dvoru. U sebe isapim: »Fain si priživio ratova Marne i uvik si se moljilo dragom Bogu da j priživit«. U glavu mi došlo ono što smo posljednji put kod faša divanili kako se vrime pobrkalo i kako i to priživimo. Al ov ni isto. Rat je rat. Sa j tamo al vrag ne spava, mož da s ne okreneš a on isprid vrati. A kase bolje proštudiram i to što s može nadesit da s vrime pobrka j cigurno istina al i ovo kod rata j isto ako ni još i gorje. Neće niko da kaže al cigurno j da mož nadesit i rat. Virujem da taj ko j nadesio rat zna i ko će priživit. Bude tu i da s omaši malo al cigurno j da tu sirotinja soruje. Tu s sirotinja mora dobro moljiti da priživi. Uvik tako bilo. I tako sam nikako priživio noć. Jest da mi ova moja još par put ošuknila po labrta i rdnila po noga al sam priživio. Otvorim oče, mal prizalogajim i izađem na dvor proteć noge i proluffirat se. Taman izašo, otvara s kapija i unilazi faš Joza. Taj nema mira. Kako j prizdravio oma krenio logmarit. Rano j još za sidit na dvoru pa se smistimo u kujnicu. Faš će još s vrati: »Viš ti to faše kako s ovaj rat zauktava. Kako s zakovalo. Zlo. I viš kako s on proširiva. Bić tu srićan ko priživi i koga ne dokači. Eno slušam da oni možu dosegnit čak i do nas«. Odgovaram: »Neg šta neg da vidim. Al viš ti da tu već divanu da će falit ovog pa onog i ondak kreće skupoća. I onda kažu neka imat svega u rezerve, kako b rekli. Triba, triba uvik ima svačeg za ne daj Bože, za priživit«. »E moj faš Marne, brinili se mi jel ni nas niko ne pita kako vidim. Al da znaš vina za priživit do sledeće berbe ima. Ako nestane mi će mo prič na rakiju. Taman za priživit«, svaj važan će faš.

U NEKOLIKO SLIKA

»Šokicin svit«, Monoštor

Upis u osnovnu školu

NASTAVA NA HRVATSKOM JEZIKU

1. 4. – 31. 5. 2026.

OŠ „MATKO VUKOVIĆ“
Subotica

OŠ „IVAN MILUTINOVIĆ“
Subotica i Mala Bosna

OŠ „VLADIMIR NAZOR“
Đurđin

OŠ „MATIJA GUBEC“
Tavankut

OŠ „22. OKTOBAR“
Monoštor

Liječnički pregled obavlja se prije ili tijekom upisa.

Odlaganje upisa:

Moguće je uz provjeru psihologa/pedagoga ili ako dijete ima zdravstvene smetnje.

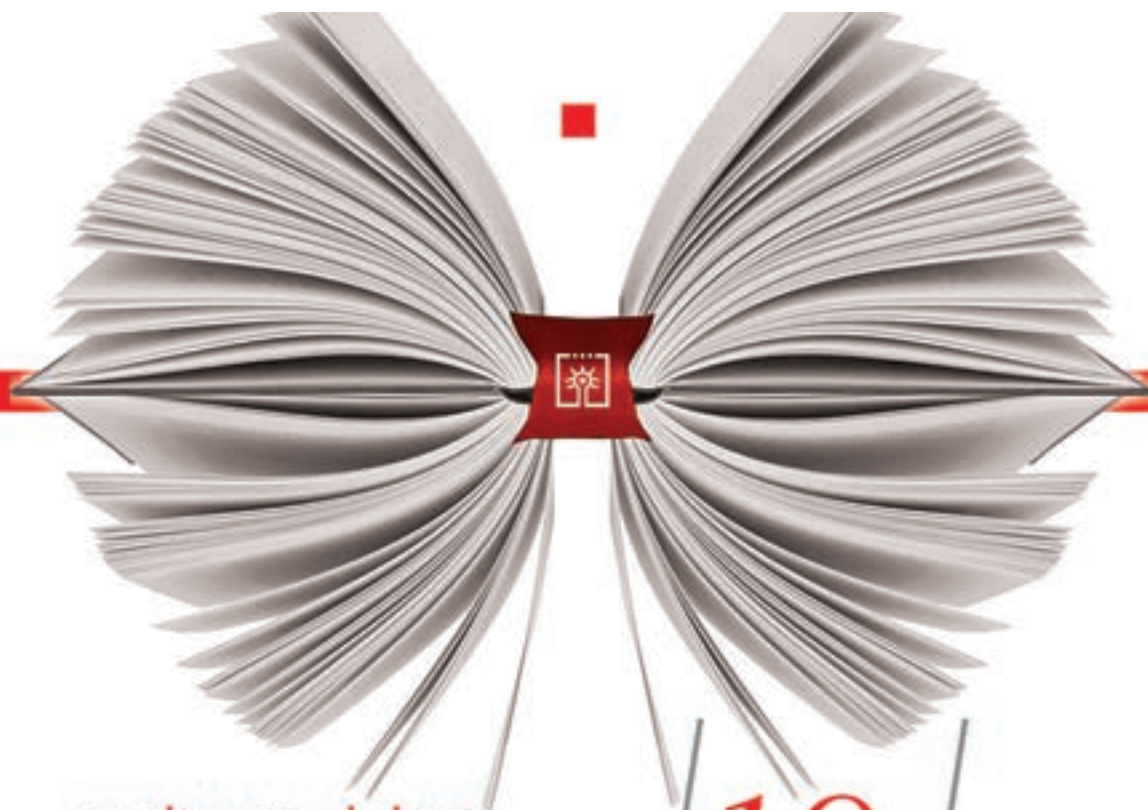
Prijevreteni upis:

Djeca rođena od 1. 3. do 31. 8. 2020. godine
mogu se upisati nakon provjere spremnosti kod školskog psihologa.

Nije potrebno donositi dokumente jer ih škola pribavlja elektronski.

SLOŽITE KOCKICE

U ODGOJU VAŠE DJECE

punoljetstvo u kulturi

DAN ZAVODA

/ 2026. ■

SVEČANA AKADEMIJA

povodom

Dana Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

Sudjeluju:

Veliki tamburaški orkestar HKPD-a „Matija Gubec“, Ruma

Ženska pjevačka skupina „Prelje“, Subotica

Predrag Pavlović – klavir, Ruma

utorak, 24. III. 2026. godine u 19 sati

Kulturni centar „Brana Crnčević“ u Rumi

ZAVOD ZA KULTURU ■
VOJVOĐANSKIH HRVATA

Korizmeni i uskrsni program

16. 3. 2026. USKRSNA RADIONICA
ukrašavanje pisanica slamom
18:00, Galerija Prve kolonije naive u
tehniči slame

16. 3. 2026. KORIZMENA TRIBINA
19:00, Pastoralni centar

**22. 3. 2026. KRIŽNI PUT NA
BICIGLAMA**
13:00, polazak ispred župne crkve
Presvetog Srca Isusovog

**27. 3. 2026. OTVORENJE USKRSNE
IZLOŽBE**
18:00, Galerija Prve kolonije naive u
tehniči slame

**30. 3. 2026. OTVORENJE USKRSNE
IZLOŽBE**
Svoje radove izlažu članice
slamarskog odjela HKPD "Matija
Gubec"
18:00, Vestibil gradske kuće

4. 4. 2026. ČUVARI BOŽJEG GROBA
Župna crkva Presvetog Srca Isusovog

6. 4. 2026. POLIVAČI
Uskrsni običaj

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM
OSIGURANJE**
VREMENJE JE DA MISLIMO NA BUDUĆNOST

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

- požar
- izlivanje vode
- udar groma
- provalna krađa
- eksplozija
- razbojnička krađa
- oluja
- lom stakala
- grad
- odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje
 @milenijumosiguranje
 www.mios.rs
 milenijum-osiguranje
 @milenijumosiguranje

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
  - 6 meseci po 1 dinar
  - 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

PROSLAVA BLAGDANA

sv. Josipa

PRAZNIK HRVATA U SRBIJI

19. OŽUJKA 2026.

- **SOMBOR** | 9 sati
Crkva Presvetog Trojstva
Domjenak u 10 sati u župnoj dvorani
- **SONTA** | 10 sati
Crkva sv. Lovre
Domjenak u 11 sati u župnoj dvorani
- **STARČEVO** | 11 sati
Crkva sv. Mauricija
Domjenak u 19 sati u župnom domu
- **MONOŠTOR** | 17 sati
Crkva sv. Petra i Pavla
Domjenak u 18 sati u župnoj dvorani
- **SUBOTICA** | 17 sati
Crkva sv. Roka
Domjenak u 18 sati u župnoj dvorani

17 sati | **RUMA** ▪

Župna dvorana crkve Uzvišenja sv. Križa
Domjenak u 18 sati
u prostorijama HKPD-a „Matija Gubec“

17 sati | **PETROVARADIN** ▪

Crkva sv. Jurja
Domjenak u 18 sati
Kuća bana Jelačića

18 sati | **BAČ** ▪

Franjevački samostan
Domjenak u 19 sati u prostorijama
franjevačkog samostana

18 sati | **BEOGRAD** ▪

Crkva sv. Petra apostola
Domjenak u 19 sati
u prostorijama Fondacije AGM

